

ՇԱԲԱՐԱՐԵՐՐ

16^{րդ} ՏԱՐԻ.—ԹԻԻ 40. (577)

6 ՆՈՅԵՄԲԵՐ 1903

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Քանի մը հօսք Գոսխարակուրեան Վրայ
ԷՄՄԱՆՈՒԷԼ ԵՍԱՅԵԱՆ
Le Mort Vivant (Մօրիս Ռօլլինս)
Թարգմ. ԱՂԵՔՍ. ՓԱՆՈՍԵԱՆ

Մարաման Մրտին մէջ (Վէպ)
ՋԱՊԷԼ ԵՍԱՅԵԱՆ
Ա.Բիլլիս և Ես (Քրօնիկ)
ՎԱՀԱՆ ԹԷՔԷԱՆ

ԱՇՈՒՆ (Վիպակ) Հէրման Զուտերմանի
Թարգմ. ԼԵՒՈՆ ՔԻՐԻՇՃԵԱՆ
Նմանութիւն (Քերթուած Ս. Բրիւսովի)
Թարգմ. ԱԼՓԱՍԼԱՆ

Գ. ԳԱԲՐԻԷԼԵԱՆ

ԱՏԱՄՆԱԲՈՅԺ

Բերա, Մեծ-Փողոց,

Կալարա Սերայի իսեփն դեմ, քիւ 200

Դշ. Եշ. և Եր. օրերը աղեղուններ կ'ընդունուին առաւօտուն կանուխէն
մինչեւ երեկոյեան ժամը 11¹/₂, Իսկ Բշ. Դշ. և Ուր. օրերը կէս օրէն մինչեւ
երեկոյ

Կիրակի օրերը ժամադրութեամբ

ՄԵԾ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ ԼՈՒՍԱՆԿԱՐՁԱԿԱՆ ՊԻՏՈՅԻՑ

ՀԱՍՏԱՏԵԱԼ 1886ԻՆ

Ճեղալ պէյ խան քիւ 8, Կ. Պոլիս

Ա. ՏԻՐԱՏՈՒՐ

ԿԵԴՐՈՆԱՏԵՂԻ

{ Լիւմիէի և Ժուլիայի ֆրանսական ըլաքներու և թղթերու:
Անդր. և ֆրանսական ձեռքի և քաթի լուսանկարչական գործիքներու:
Ամէն տեսակ պարզ և ընտիր քարթոններու և գեղերու, եւն, եւն:

ԿԵԴՐՈՆԱՏԵՂԻ ԱՏԱՄՆԱԲՈՒԺԱԿԱՆ ՊԻՏՈՅԻՑ ԱՆԴԼ. ԱՇ ԷՆՏ ՍԸՆՍ ՏԱՆ

(26)

11—52

ՑԱՄԱՔԱՅԻՆ ԵԻՐՈՊԱՅԻ ՄԵԾԱԳՈՅՆ ԱՊԱՀ. ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆԸ
ՎԻՔԹՈՐԻԱ ՏԸ ՊԷՐԼԷՆ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԱՄԷՆ ԴՐՈՒԹԻՒՆ ԿԸ ԳՈՐԾԱԴՐԷ
Ունի կեանքի, օժիտի, արկածի, ցմահ թռչակի ճիւղեր

**VICTORIA
DE
BERLIN**

ՎԻՔԹՈՐԻԱ ՏԸ ՊԷՐԼԷՆ, կեանքի ապահովագրութիւններ ունի թէ՛ բժշկական
քննութեամբ և թէ՛ առանց բժշկական քննութեան
Առանց բժշկական քննութեան եղանակեալ կեանքի ապահովագրութիւններուն վճարումները
շաբաթական մասնավճարներով տեղի կ'ունենան, սկսեալ 5 զրուշէն

Ապահովագրեալ դումար 1902ին ֆր. 1.244.457,577
Պահեստի դրամ 1902ին » 451.284.214

Հաստատուած 1853 20 սեպտ.ին ար-
քայական հրովարտակով և ուղղակի կա-
ռուարութեան հսկողութեան ներքեւ:
(1)

ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ ԴՐԱՄԱՏՈՒՆՆԵՐԸ

Օսմ. Կայս. Պանքա

Քրիտի Լիւմե

Լիւպօր Ընդհ. Ներկայացուցիչ
ՄԻՀՐԱՆ ՍԻՆԷՄ ԴԱԼՅԱՅԵԱՆ
Պոլիս, Բաղրեքոլու խան, քիւ 45 և 45 Ե.

18—52

ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ՍԱԳԱՆԱՆ

Դիմել Սմբատ Դաւթեանին, Սորաան-
եան խան, Սիրքէճի:

ՅՈՎԱՆ Գ. ՓԱՆԳԱՇԵԱՆ

Պատրաստած է հետեւեալ նոր դասագրքերն, մանկավարժական նորագոյն մեթոտներու համաձայն, զիւրացնելու համար Ուսումն. Խորհրդոյ կրթական Մրազըին գործադրութիւնը:

1. ԳՈՐԾՆԱԿԱՆ ԸՆԹԱՅՔ ՄԱՅՐԵՆԻ ԼԵԶՈՒԻ. ԱՅԲԲԵՆԱՐԱՆ-ԸՆԹԵՐՑԱՐԱՆ: Բնական եւ զիւրագոյն. մեթոտ կարգալ գրելու: Գիր եւ լինթրցում համընթաց: Խոշորագիր . . . 1 1/2 զրշ:

2. ԻՐԱԳԻՏՈՒԹԻՒՆ. Դասագիրք Ընթերցանութեան եւ բնական ու բնապատմական նախնական ծանօթութեանց 3 զրշ:

3. ԱՅԲԲԵՆԱՐԱՆ-ԸՆԹԵՐՑԱՐԱՆ ՅԸՐԱՆՍԵՐԷՆ ԼԵԶՈՒԻ, Դիւրուսոյ մեթոտով: Տղայոց եւ չափահասներու համար . . . 1 1/2 զրշ:

4. ՊԶՏԻԿԵՐՈՒՆ ԱՇԽԱՐՀԱԳՐՈՒԹԻՒՆԸ. Պատկերազարդ. Յատկապէս ըրով եւ Աշխարհացոյցներով: Մանկապարտէզ-Մաղկոցներու, Նախապատ. կարգերու եւ Տարր. Դասընթացքի Ա. տարւոյ համար: Դ. տիպ՝ հիմնովին բարեփոխուած . . . 2 1/2 զրշ:

5. ԱՇԽԱՐՀԱԳՐՈՒԹԻՒՆ Տարրական Դասընթացք (Ա. եւ Բ. տարի). Պատկերներով եւ Աշխարհացոյցներով. Բ. Տպագրութիւն բարեփոխուած (Մամոյ Ներքեւ) . . . 2 1/2 զրշ:

6. ԱՇԽԱՐՀԱԳՐՈՒԹԻՒՆ Միջին Դասընթացք (Հրատարակիչ):

7. ԱՇԽԱՐՀԱԳՐՈՒԹԻՒՆ Բարձ. Դասընթացք. Պատկերազարդ. Բնական եւ Քաղաքական. Ճոխ ծանօթութիւնք աշխարհի հինգ մասանց Բնական եւ Ճարտարագործական արտադրութեանց եւ Վաճառականութեան վրայ. Մեծագիր. Երես 200 . . . 6 զրշ:

8. ՀԱՄՐ ԱՇԽԱՐՀԱՅՈՅՑԵՐ. Աշխարհագրութեան եւ դասերու վարժութեանց համար. հատը 10 փարա. 100 հատը 20 զրշ:

9. ՊԶՏԻԿԵՐՈՒՆ ԹՈՒԱԳԻՏՈՒԹԻՒՆԸ, Պատկերազարդ. Մանկապարտէզներու. Մաղկոցներու եւ Նախապատրաստական կարգերու համար . . . 3 զրշ:

10. ԹՈՒԱԳԻՏՈՒԹԻՒՆ. Տարրական Դասընթացք. Ա. տարի . . . 4 զրշ:

11. ԹՈՒԱԳԻՏՈՒԹԻՒՆ. Տարրական Դասընթացք. Բ. տարի . . . 4 զրշ:

12. ԹՈՒԱԳԻՏՈՒԹԻՒՆ. Միջին Դասընթացք Դ. տարի . . . 4 զրշ:

13. ԹՈՒԱԳԻՏՈՒԹԻՒՆ. Միջին Դասընթացք. Դ. տարի . . . 4 զրշ:

14. ԹՈՒԱԳԻՏՈՒԹԻՒՆ. Բարձ. Դասընթացք. Ե. եւ Զ. տարի . . . 10 զրշ:

15. ԹՈՒԱԳԻՏՈՒԹԻՒՆ. Ընդարձակ տեսական եւ գործնական . . . 15 զրշ:

16. ԱՐՈՒԵՍ ՏՈՄԱՐԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ եւ Վաճառականական Գրեթիք. Պարզ առւմար եւ կրկնառւմար Առէն մարդկարդ է ինքն իրեն սորվիլ կարճ ժամանակի մէջ: Վարժարանաց համար յարմարագոյն դասագիրքն է իւր համառոտութեամբը, պարզութեամբը եւ զիւրուսոյց մեթոտովը . . . 6 զրշ:

17. ՆԱԽԱՍԱՐԵՐՔ Գործնական Երկրաչափութեան եւ գծագրութեան. Տարրական եւ Միջին Դասընթացք. 125 պատկերներով . . . 5 զրշ:

18. ՏԱՐԵՐՔ Գործնական Երկրաչափութեան. Բարձ. դասընթացք Ա. տարի. 264 պատկերով . . . 6 զրշ:

19. ՏԱՐԱԿԱՆ ՍԿԶՐՈՒՆՔ ԴՐԱՀԱՇՈՒՆ

ԻՈՅ. Թուարանական խնդրոց լուծմանը համար կիրարկուած. Պարզ բացատրութիւններով . . . 3 զրշ:

20. ՆՈՅՆԻՆ ԲԱՆԱԼԻՆ Ի պէտս Ուսուցչաց. կը պարունակէ Աշակերտաց Գրքին ըլլոր հրահանգաց եւ խնդրոց լուծումները . . . 3 զրշ:

Դիմել ձեռնարկին եւ կամ գրավաճառներու 10—26

ՓԱՆԳԱՇԵԱՆ ՎԱՐՃԱՐԱՆ

ԳԻՇԵՐՈՒԿ ԵՒ ՅԵՐԵԿԵԱՅ

Կ. Պոլիս, Գաղղ Գիւղ, Մեօհիւրտար

Հաստատուած 1901 Մայիս 1ին

ՈՒՍՈՒՄՆԱՐԱՆ ԱՂԶԿԱՆՑ

Մանկապարտէզ եւ նախակրթարան երկուսն

Գործնական կեանքի արդի պահանջներուն համապատասխան կերպով եւ զիւրուսոյց մեթոտներով կ'ուսուցուն Հայերէն, Պարսկերէն, Թուրքերէն, Անգլիերէն լեզուները, Կրօն եւ Հայ. Եկեղեցւոյ պատմութիւն, Թուագրութիւն, աշխարհագրութիւն, Առողջաբանութիւն եւ բնական գիտութիւնք, երկրաչափութիւն, զրծագրութիւն, առտնին տնտեսութիւն, Զուգարտութիւն եւ Կար, Զեռագործի առէն տեսակները, Դաշնակ եւ Զուլթակ: Բարոյական կրթութեան, բարեկրթութեան եւ լաւ նկարագրի կազմութեան յիսակատար հոգածութիւն: Պարսկերէն խօսակցութեան մասնաւոր վարժութիւնք՝ զրպրոցական ամբողջ չըջանին մէջ, ընդ հսկողութեամբ ֆրանսոցի միայնութեան վարժութեան մը: Մասնաւոր հոգածութեան առարկայ են նաեւ ձեռնական աշխատութեանց եւ երաժշտութեան ճիւղերը: Զուլթակի դասն ստանձնած են երկու նշանաւոր ջութակահարներ, իտալացի Մ. Բէրինօ Կայթօ եւ Սինանեան էֆէնտի: Գիշերօթիկները կը վայելեն ընտանեկան կատարեալ խնամք եւ հանգստաւէտութիւն: Վարժարանն ունի նաեւ իւր մասնաւոր բժշկոց, որ յաճախ կ'այցիլ ու տղայոց առողջութեան վրայ կը հակէ: Վարժարանին տպեալ Յայտագիրը, որ ի մէջ այլոց կը պարունակէ նաեւ ընդունելութեան պայմանները, փոխաքոշներուն կը զրկուի Աշակերտաց վերամուտը տեղի պիտի ունենայ Օգոստ. 25 Բշ. որ, իսկ կանոնաւոր դասաւանդութիւնք պիտի սկսին Սեպտ. 1 Բշ. որ: Բանակցութեան կամ աւելի մանրամասն տեղեկութեանց համար զիմել ի վարժարան առ Տեսչութիւնն, առէն որ մինչեւ կէս որ, իսկ կէս որէ յետոյ ժամը 6էն 10՝ կարելի է զիմել նաեւ Մեծ Լոր Խան, վերի յարկ, թիւ 55 գրասենեակն:

8—26

“AU TALON D'OR,”

Օ ԹԱԼՈՆ Տ'ՕՐ

ԲԱՐԻՋԵԱՆ ԿՈՇԻԿՆԵՐՈՒ ԳՈՐԾԱՐԱՆ

ԳՍՈՒՈ ԱՇՆԱՄԵԱՆ

ՀԱՅ ԿՕՇԿԱԿԱՐ

ՊԱՏՐԱՍ ԵՒ ԶԱՓՈՒ ՎՐԱՅ

ԱՐԱՆՑ ԵՒ ԿԱՆԱՆՑ ՀԱՄԱՐ

Նաեւ կազմաւ համար պատրաստուած կալլարա, վայլուտա փաղսց, քիւ 10Ց

Ճաշակաւոր ու վերջին նորաձեւութեան համաձայն կոշիկներու յանձնարարութեան համար, — մանաւանդ չափու վրայ չինուելիք, — կ'արժէ անգամ մը այցելիլ սոյն վաճառատունը:

(31)

6—26

ՅՈՎԱՆՔ ՊԱՆԳԱՇԵԱՆ

(ՄԵԼՐՈՒՆԻ)

Ա.Տ.Ա.Մ.Ա.ՐՈՅԺ

Մուգաֆէրիկ Հիւանդանոցին եւ

Պարսկական Վարժարանին

Բերա, Մեծ փողոց, Թագսիմ, քիւ 61

Զըրահեան արաքման

Պալպալեան ամէն օր ակաղի ամէն տեսակ հիւանդութիւններով տառապողները կ'ընդունի, իսկ Ուրբաթ, Կիրակի եւ Երեքշաբթի մինչեւ ժամը 5: Գիշերուան ու եւ ժամուկ կարելի է զիմել: Պալպալեան կ'երաշխաւորէ իր լեզուցած ոյջ շինած ակոսները: Տորեկները ակոսաքաշել տալու համար որոշ վարձք մը չկաւ քաշել տուողին կամքէն կախեալ է:

Աղհասներուն ձի

ՀԱՄԱԶԳԱՅԻՆ

ՕՐ ՑՈՅՑ

ՀԱՆՐԱԳԻՏԱԿԱՆ

1904

Գ. Պաղտասարեանի տն ԸՆԴԱՐՁԱԿ ՕՐԱՑՈՅՑԸ, որ իր երկարամեայ կանոնաւոր հրատարակութեամբ հաստատուն համար մը ունի, յառաջիկայ տարւան համար ի յոյս ընծայուած է շատ աւելի ճոխ բովանդակութեամբ մը որ ամէն կարգի ընթերցողներու համար օգտակար ու շահեկան կը դարձնէ զայն:

Գին 3 ՂՐՈՒՇ

Յաւելուածք ի մէջ այլոց հետեւեալ նիւթերը կը պարունակէ:

Բարոյավէպ, Ընտանեկան, Հարցարան, Առողջապահական Բերական, Բժշկական Պատմական, Կենսագրական, Գիտական Գիւտեր, Երկրագործական, Զուարճալիք, Վիճակագրական:

ՀԱՄԱԶԳԱՅԻՆ ՕՐԱՑՈՅՑԻՆ Համառօտն ալ հրատարակուած է վիճակագրական կարեւոր ծանօթութիւններով:

Վաճառման կեդրոնատեղի, Յ. ՄԱՏ. ԹԵՆՍԵԱՆ, թղթավաճառանոցը, Ֆինճան, ճրլար Եօգուչու Կ. Պոլիս:

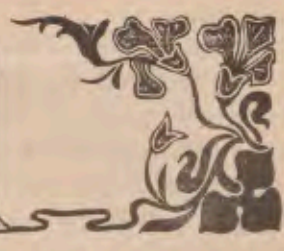

ՀՈՒՆՏԻ ԱՆԴԼԻԿԱՆ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ

Վաճառատունն որ հաստատուած է Կալաթա, Բերշէմպէ Բաղար, Զինճիլի իւան թիւ 18, իր բոլոր յաճախորդներուն կը ծանուցանէ թէ յասմիկի, կակաչի, նարկիզի եւ ուրիշ բազմաթիւ ծաղիկներու հունտեր բերել տուած է, որպէս զի յառաջիկայ ձմրան ամէն ոք կարենայ զարգարել իր սպօնը: Գիններու եւ մանրամասնութեանց համար զիմել մեր գրասցուցակին, թիւ 9, որուն մէջ նշանակուած գինները 150% զեղջուած են:

ԾԱԶԻԿ

ՇԱԲԱՐԱՐԵՐ

16^{րդ} ՏԱՐԻ.—ԹԻԻ 40. (577)

6 ՆՈՅԵՄԲԵՐ 1903

ՇԱԲԱՐԱՐԵՐԹ «ԾԱԶԻԿ»-Ի ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆԸ ԿԱՆԽԻԿ Է ԲԱՑԱՐՁԱԿԱՊԷՍ
 ԳԱԽԱՌՆԵՐՈՒ ԲԱՄԱՐ, ԽԱՐԵԿԱՆ 60. ՎԵԳԱՄԱՆԵՅ 30 ՂՐԵ. — ԳՈՒՆՈՑ ԲԱՄԱՐ, ԽԱՐԵԿԱՆ 50. ՎԵԳԱՄԱՆԵՅ 25 ՂՐԵ. — ԱՐՏԱՍՍ ՀՍԱՆԻ ԲԱՄԱՐ,
 ՏԱՐԵԿԱՆ 14. ՎԵԳԱՄԱՆԵՅ 7 ՔՐ.: — ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐԱՐԻՆԵՐԸ ԿԸ ՍԿՍԻՆ ԱՄԵՆ ԱՆԿԻՆ: — ՁԵՆՔԻ ԲԱՄԱՐ 40 ՓԱՐԱՅԻ ԿԸ ԺԱԽՈՒԻ:
 ՆԱՄԱԿ ԿԱՄ ՈՐ ԵՆ Է ԳՐԱՐԻՆ ԿԵՏԻ Է ՈՂՂԵԼ Խ Մ Բ Ա Գ Ր Ո Ւ Թ Ե Ա Ն Կալաթա, Բուրսուցու խան քիւ 7

در عیاده غلطه قورشولو خاتمه نومرو ۷ زاغیک — فرنسی اداره سی
 RÉDACTION DE LA REVUE „DZAGHIK“ Kourehoum Han, N. 7, Galata, Constantinople.

ԲԱՆԻ ՄԸ ԽՕՍԳ

ԴԱՍՏԻԱՐԱԿՈՒԹԵԱՆ ՎՐԱՅ

Խնդիր մը, դաստիարակութեան խնդիրը որ սերտ աորնչութիւն ունենալով հացի խնդրոյն հետ կարեւորութիւնը անուրանալի է. խնդիր մը որ զրեթէ մարդկութեան հետ սկսած, դարերէ ի վեր հետազոտուած ու ծեծուած՝ եւ տակաւին լուծուած չէ գտնուած, նոյն իսկ ամէնէն զարգացեալ ազգաց մէջ. Միշտ փոփոխութեանց ենթակայ լինելով, եւ անշուշտ նոյնպէս պիտի չարունակէ ցյաւիտեանս, քանի որ մարդկային միտքը յառաջդիմական շարժման մէջ է անդադար, եւ այսօրուան լաւ երեւցածը՝ վաղը կարելի է պակասաւոր պիտի թուի իրեն, եւ կամ թէ ժամանակի բերման համեմատ՝ դունէ փոփոխութեան կարօտ:

Այդ պատճառաւ մեր կարծեօք բոլոր դպրոցական ծրագիրներն՝ նոյն իսկ լուրջ ուսումնական ժողովներէ կարգադրուելով, մի միայն կրթութեան եւ ուսման եղանակները սեղմելու եւ սահմանափակելու—որով ուսուցչական մարմնոյն անգամոց իւրաքանչիւրին իր րմոնած, ձեւով ու խղճի մտօք իւր պաշտօնը կատարելու ազատութիւնը զլանալով— շատ անգամ աւելի շուտ եւ աւելի դիւրին իւր նպատակին հասնելու առաւելութիւնը կը խլէ ձեռքերէն:

Մենք դաստիարակութեան պաշտօնի մէջ չգտնուելով, այդ մասին իբր անկախ մարդ՝ ազատաբար մեր կարծիքը պիտի հաղորդեմք որ թերեւս ատրոթելի կամ ընդունելի չըլլայ կարգ մը մարդկանց, բայց այդ ալ մեզի արգելք չի կրնար ըլլալ ազգային մանկւոյն յառաջդիմութեան օգտակար ըլլալու դիտաւորութեան մէջ մեր ուղղութեան հետեւելու:

[Ստորագրեալը ընդամենը ամիս մը միայն իւսկիւտարի Ս. Կարապետ վարժարանին մանչերու և աղջկանց Հայերէնի և Ֆռանսերէնի բարձրագոյն կարգերու դաստիարակութեան պաշտօն

վարած է, և այդ յամին 1868 Ապրիլ ամիսը Մայիս 1էն ներկայ պաշտօնին կողմէն, հրաժարելու պարտաւորեալ աշակերտներէն յորս կը գրեւորէր և Գուրեան վաշմեռիկ քերթող պատանին իւր կարճատեւ դաստիարակութեան միջոցին թէեւ ունեցած է անախորժ միջադէպ մը Հոգաբարձու ազաներու կողմանէ, սյսինքն դասի ժամանակ աշակերտաց կամ աշակերտուհեաց առջեւ իրեն դիտողութիւն ուղղած ըլլալով՝ ուսուցման եղանակին վերաբերեալ, զգացնել տուեր էր իրենց որ տեղը և ժամանակը չէր, նոյն իսկ եթէ արդար ալ ըլլար այդ դիտողութիւնը, իրեն ուղղելու, այլ դասէն վերջը առանձին Հանգերձ այնու մեկնելէն վերջը ականջին հասեր էր թէ ետեւէն ըսեր էին՝ հազիւ թէ մէկը գտանք որ լեզուն բունալին ձեռքերնիդ կուտար՝ այն ալ կորսնցուցինք: Իւր գաղտնիքը ուրիշ բան չէր՝ բայց եթէ իր ըմբռնած ձեւով դաստիարակութիւն ընելու ամէնէն մեծ յաջողութեան գրաւակտնը, սովորեցածը սիրելի ընել աշակերտաց և մէջերնին բարի նախանձը արթնցնելով՝ ջանալ զերար գերազանցելու:]

Ուստի պարզեմք նախ թէ կրթութիւն կամ դաստիարակութիւն րսելով ինչ կիմանամք. — մեր համոզմամբ կրկնակ նըշանակութիւն ունի, կրթել սիրտը իրեւրանական եւ բարոյական մարդ, եւ կրթել միտքը՝ ներմուծելով նորա մէջ պիտանի գիտութեանց միթերք մը՝ ինչ որ ամենակարեւորն է հացի խնդրոյն համար:

Բնականապէս իւրաքանչիւր սեռի եւ հասակի համար պէտքերը եւ պահանջումները կը տարբերին, այլ է մանչերուն եւ այլ է աղջկանց դաստիարակութիւնը, այլ է մանկանց եւ այլ չափահասից: Առաջին մանկական հասակին մէջ, երկու սեռի տղայոց սկզբնական կրթութիւնը՝ գոցէ ըստ աւելի ազատամիտ ազգաց սովորութեան ինչպէս Ամերիկացոց եւայլն՝ մի եւ նոյն կուռանի վրայ կրնայ հաստատուիլ. եւ ինչպէս որ օրէնք է եւ բնական՝ փոքրէն զէպ ի մեծը վերելակել, սկսինք այդ տղայական հասակի կրթութեանէն որ միանգամայն կարեւորագոյնն է, մարդկային շէնքին սկզբնաւորութիւնը եւ հիմն ըլլալով, եւ քանի որ հաստատուն հիմանց վրայ բարձրացող շէնքն է որ աւելի ապահովութիւն եւ վստահութիւն կը ներշնչէ:

Մեր րմոնումը ընդհանուր առմամբ համարուեստական եւ համայնագիտական մանկապարտէզ մըն է նորոց բացատրութեամբ, կամ ծաղկոց մը հին ազգային անուանակոչմամբ, բաւական է որ չըլլայ խամրոց, որու վերածուած են զժգաղաբար մեր շատ մը աչքէ հեռու նոյն իսկ մայրաքաղաքիս անկիւնը մնացած նախակրթարանները: Երկսեռ մանկուոյն համար անխտիր դոնբաց այդ հաստատութիւնը պէտք է աւանդէ ամէն ուսմանց եւ արուեստից նախագիտելիքները, մինչեւ որոշուի եւ հասկցուի իւրաքանչիւր մանկկիւն ունեցած բնածին յարմարութիւնը եւ ըստ այնմ այնուհետեւ զանազան դասերու բաժնուելով՝ դասաւանդութիւնները սկսին գործնական եւ տեսական կրկին կերպիւ, գիտական եւ արուեստական այլեւայլ մասերը զատ զատ ուսումնասիրել տալով, փոխանակ ստիպելու եւ պարտաւորելու փոքրիկ եւ րախայն՝ յարմարութիւն չունեցած ձիւղին մէջ օրն ի բուն ձանձրութեամբ եւ տաղտկութեամբ անօգուտ տեղը ժամաւաճառ լինելու, քանի որ ամէն ձիրք ի բնէ աստուածատուր են եւ ոչ մին արհամարհելի, եւ ամէն տեսակ բնական յարմարութեամբ ալ՝ օրինաւոր եւ վաստակաւոր մարդ ըլլալու միջոցը կայ, եւ քանի որ չիկայ մէկը որ փոքր ի շատէ բանի մը առաւել կամ նուազ յարմարութիւն չունենայ:

Անոր համար կը յորդորեմք նաեւ առաջ ծնողքները եւ ի մասնաւորի ուսումնական խորհուրդները, Թաղականները եւ Հոգաբարձութիւնները եւ զպրօցական Տնօրէնները՝ որոնք բնականաբար իրենց ձեռքին տակ գտնուած ծաղկոցները այսպիսի նախակրթարաններու վերածել եւ մէն մի ճիւղը իրենց ուղղութեան առարկայ ընելով ձեռնհաս դաստիարաց առաջնորդութեան ներքեւ՝ աստիճանաբար բարձրացնելու եւ բարգաւաճելու աշխատին:

Գործնականին զայով կենթադրեմք ընդարձակ սրահ մը, որչափ կարելի է օգտակար է րնդարձակ պարտէզներու մէջ (եթէ հարկ ըլլայ՝ իրարու արգելք չըլլալու համար պէտք եղած ստորաբաժանումները րնելով)։ աշխատանոց մը ուր ամէն արուեստից եւ ուսմանց սկզբնական տարեք գտնուին կէս խաղալիկի ձեւով՝ աւելի դիւրմըմունքի եւ դիւրամատչելի րնելու համար փոքրիկներուն որոնց ո՛ր ձիւղին մէջ բնական բերամբ յարմարութիւնը յերեւան գայ՝ աշխատանքը զինքը անկից ճարելու յապագային իւր հացը։

Այս՝ կան սկզբնական գիտելիքներ որ անհրաժեշտ են ամէն անհատի, ինչպէս փոքր իշատէ մայրենի լեզուի գիտակցութիւն մը, միանգամայն եւ համաշխարհական լեզուի մը ձորանսերէն կամ Անգլիերէն եւ կամ Գերմաներէն, առնցիկ մէկուն միայն ըստ բաւականին ծանօթութիւնը հասկնալ կարենալու աստիճան գայն դիւրութեամբ՝ իրեւ կարեւոր գործիք մը որով իրեն պէտք եղած կամ ըլլալիք տեղեկութիւնը կարենան ստանալ, նաեւ րնդհանուր պատմութեան փոքր իշատէ ծանօթութիւն մը, թուաբանութեան սկզբնաց կատարելութեան գիտակցութիւն՝ անհրաժեշտ, ինչպէս եւ ընդհանուր աշխարհագրութեան չտրուաւոր հիմնութիւն՝ քարտէզները աչքի առնելու նոյնպէս եւ բուսաբանութեան եւ կենդանաբանութեան, իւրաքանչիւրին բնական պատկերներովը, միանգամայն կրօնի եւ բարոյականի տարրական տեղեկութիւն։ Այս ամէնը ընդմիջելով եւ փոխ ի փոխ համեմելով ձեռագործաց եւ արուեստից ու գեղարուեստից բաժիններու զանազան տեսակներովը՝ զուարճալին օգտակարին հետ խառնելու սկզբնաբ, մինչեւ որ զարգացելոց դասակարգը անցնին, իւրաքանչիւրը իր ընդունակութեան համեմատ իր յատուկ ճիւղին զբաղելու գիտովին։

Դոցա մէջ ալ կարգ մը դնելու համար ամէնէն առաջ նշանակելիք հոգաբորժութեան եւ պարտիզպանութեան եւ անասնաբուծութեան ուսմունքը, իրենց զանազան ստորաբաժանումներովը՝ իրեւ մարդու անհրաժեշտ առաջին պէտքերը հայթայթող, յետոյ հիւանութեան եւ ատղձագործութեան, քարակոփութեան եւ մետաղագործութեան եւ երկաթագործութեան ու մեքենականութեան արուեստները՝ դարձեալ իրենց անհամար ստորաբաժանումներովը՝ պէտք եղած գործիք եւ կարասիք մատակարարելու կարեւոր նպատակաւ, յետոյ ինչ որ աւելի կատարելագործութեան կը ձգտի եւ կ'ստանորդէ՝ գիտական ճիւղին պատկանող բժշկութեան եւ վիրաբուժութեան եւ քիմիական գեղագործութեան ամենակարեւոր եւ շահաբեր ճիւղերը եւ կամ աւելի բարձր իմաստասիրութեամբ եւ Աստուածաբանութեան ուսմունքները կարգ

մը կոչում ունեցող անձանց յատուկ եւ սեփական ասպարէզներ, եւ կամ գեղարուեստից մասին պատկանող երաժշտութեան, նկարչութեան եւ բանաստեղծութեան կամ մատենագրութեան ճիւղերը միշտ իրենց ստորաբաժանումներովը։ Այս վերջնոյս բանաստեղծութեան համար կազմարարեմք մասնաւորաբար բացարձակ յայտնի մեծ տաղանդ մը ունեցողներուն միմիայն թողուլ մշակել զբականութեան այդ գծու արհաճ ճիւղը, որ թերեւս հրապուրիչ երեւի շտտերուն րայց ամէնէն նուազ շահաբերն է, նամանաւնդ մեր միջավայրին մէջ նետեալարկարեւորութիւն ալ ամէնէն նուազ։ նոյնը չենք կրնար ըսել նկարչութեան համար որ իր բաղմաթիւ ճիւղերովը զարգացնութեան, գրուագագործութեան, արձանագործութեան եւ ճարտարապետութեան յարակից ուսումններովը շատ աւելի օգտակար եւ շահաբեր կրնայ ըլլալ սոսցողին։ Իսկ գալով երաժշտութեան եւ երգեցողութեան՝ դոցա նկատմամբ բոլորովին տարբեր հայեացք մը ունինք զոր պարզենք։ Նախ անոր համար անհրաժեշտ կը համարիմք զայն առ հասարակ ամէնուն աւանդել գոնէ սկզբունքը, քանի որ բնութիւնը մեզի ձայն մը տուած է՝ խօսելու մտքերնիս իրարու հասկնելու եւ ո եւ է երգ մը մրմուռոյ, առանց որոյ մարդ չիկայ աշխարհիս երեսը, որով կը հետեւնիմք զայն մշակելն ալ ամենակարեւոր։ Նա մանաւանդ, թող որ չափահասից եւ ընտանեաց համար նոյն իսկ եւ ամէն ընտանեաց համար ինչ գեղեցիկ եւ անմեղ ժամանցի միջոց, այլ մանկտոյն համար մասնաւորապէս ինչ աւելի զուարճալի եւ ախորժիկ քան երգը եւ երաժշտութիւնը կամ աւելի հրապուրիչ՝ խել մը բաղդատմամբ ցամաք գիտութեանց շարքին մէջ։ Ուստի մեր կարծեօք պարտաւորիչ ընելու է զայն ամէն դպրոցաց մէջ, այդ ըսելով կ'իմանամք անշուշտ եւրոպական երաժշտութիւնը որ կատարելագործեալն է եւ եթէ կարելի չըլլայ ո եւ է երաժշտական գործիք ամել սովորեցնել տալը խնայողութեան կամ ո եւ է պատճառով (1) այլ գոնէ ձայնական երաժշտութիւնը որ բնական երաժշտական գործիքն է մարդոյս յերկնից

(1) Ժամանակաւ ամերիկեցի ունեիք եւ հարուստ դասակարգին պատկանող աղաներ որոնք իբր հոգեզաւակ կամ ստտուածահաճոյ եւ ազգագուտ գործ ի փառս Աստուծոյ կամ ի փառս մարդկան անկարող կամ միջակ կարողութեան տէր ընտանեաց մասնաւոր ընդունակութիւն մը ունեցող եւ խոտմնայից պատանիները իրենց ծախիւքը Եւրոպա կը զրկեն կատարելագործելու իրենց ուսումը բժշկութեան եղբէր է կամ ո եւ է արուեստ եւ գիտութեան։ Արդեօք ոյդ սերունդը երթալով կը պակսի մեր մէջ շտայլութեան կամ ետսերութեան դարուս բերման հոսանքէն, մեր կարծեօք քսան տղու մէջ որ առ առաւելն չաբըլը ըլլալու հաւանականութիւն ունին մէկ կարող տղու մը վրայ ձեռք դնել եւ զայն հասցնել աւելի մեծ փառք է եւ օգուտ։

պարգեւալ։ Առանց մշակութեան չիկայ բան մը որ կարենայ կատարեալ ըլլալ։ Ինչ պիտի ըլլար երկիրս եթէ մարդ չի մշակեր զայն։ Խոպան, աւագուտ, մացառամոյ, ճախճախոտ, ժանտախտաբեր եւ մահառիթ որջ գաղանոց, հետեւարար մարդս այ կ'ըլլար գաղանարարոյ, ինչպէս կարգ մը վայրենիներ Ամերիկէի եւ Ամերիկայի խորերը որք բարեաղղաբար քաղաքակրթութեան յառաջադէմ րնթացքին առնելու հետզհետէ անհետանալու վրայ են։ Նոյնը կը պահանջէ արդէն մարդուս բնական յարմարութիւնը եւ զարգացման ընդունակութիւնը։ նոյնը աստուածային բնատուր ձիւք եւ կարողութիւնք, ապա թէ ոչ պիտի նմանելիք ան քանքարաթաքոյց ծառային զոր պատուհասեց տէրն՝ համար պահանջած պահուն, վասնզի իրեն աւանդած գրամը վարչամակին ծայրը ծրարած պահած էր, փոխադարձ միւս ընկերացը, համարզից եւ պաշտօնակցաց պէս, շահագործելու զայն եւ արգասաւորելու։ Եւ ցաւալի չէ՞ միթէ դեռահաս մանկտուր, մանչերու եղիւ է թէ աղջկանց, ապագան խորտակել մեծ բաղդէ մը զրկելով զանոնք՝ որուն թեւըս պիտի արժանանային, եթէ մշակած ըլլային իրենց ալդ բնածին ձիւքը, օրինակ մը միայն թերեւս աւելի աղղու եւ համոզիչ ըլլայ քան երկարապտուտ ճառեր՝ մեր առաջարկութեան ինպատու։ Այս օր առաջին կարգի նշանաւոր երգչուին Adelina Patti զոր շատերը գիտեն կամ լսած են—բայց մենք չգիտցողներուն եւ վերեւ ըսածնիս հաստատելու համար մէջ կը բերեմք—տղայութեանը աղքատ երգեցիկ աղջիկ մըն էր յաճող որն որ իւր ձայնին չնորհիւ ամենաբարձր գիւք մը գրաւած է արդի բնկերութեան մէջ եւ անբաւ հարստութեան տէր, եւ որուն ձայնական երկերովները հազարաւոր ոսկիներով կը վճարուին վասնզի գտնուեցաւ ժամանակին մէկը մեծահամբաւ Ռօսինի իտալացի երգահան վարպետը, իրեն համար նախախնամութիւն մը, որ գուշակելով այդ կոկորդին մէջ թագուն ոսկւոյ գանձ մը լինելը, քովը առաւ կրթեց զայն՝ ձայնական երաժշտութեան դասեր աւանդելով եւ զարգացնելով անոր բնատուր տաղանդը, եւ այսօր իր ասպարէզին մէջ կարող է մրցիլ իր հոչակաւոր համբաւովը եւ այնու ստացած հարստութեամբը։

Փակեմք այս յօդուածը քանի մը խօսք ալ աւելցնելով ուսուցչաց ընտրութեան մասին։ Եւրոպական զրութեամբ մրցմամբ պէտք է ընդունիլ այն կարգի դասատուները եւ կամ ակներեւ ամէնէն աւելի հեղինակութիւն ունեցող անձինքը եւ հմտագոյնները լեզուաց եւ գիտութեանց եւ արուեստից մասին ընտրելով եւ յետոյ մայրաքաղաքիս մէջ գտնուող բարձրագոյն կարգի կրթարաններու չորսին կամ

Ուրիշ «անհանգիստ» մը եղբերգա-
կան վերջաւորութիւն մը կ'ունենայ այս
օրերս: Բարիգի թերթերը Մօրիս Ռօլլի-
նայի անձնասպանութիւնը գովեցին:

Զին եւ ԶԶին «Մասիս»ի մէջ Ա. Փա-
նոսեան թարգմանած է Ռօլլինայի «Ողջ
Մեռելը» եւ ուրիշ մը «Արեւելք»ին մէջ
«Զուսուած ազնիւկը»: Սոյն երկու վերնա-
գիրները Ռօլլինայի ամբողջ գործը կը խոր-
հրդանշեն: Բաւական ետքն էր երբ
օր մը, Մարսէյ, գրաւաճառի մը հին
գիրքերու ցուցադրումին մէջէն իր ամէ-
նէն ծանօթ հատորը՝ «Les Névroses»-ը ե-
րեւան կը հանէի ու կը գնէի: Օրուան
հրատարակչութիւններուն մէջ ալ մոռ-
ցուած մըն էր այդ Ռօլլինայի զոր տասը
տարի առաջ սնուցիներ ձեռքէ ձեռք էին
խլեր, գիրքը յուսախափ բրաւ զիս-
ծայրէ ծայր, շարունակական ցայ-
տու մով, սարսափի, սարսուռի, փառ-
թեան ու մահուան այդ աղբիւրը անոնց-
մէ չէր որոնք սնարի գիրք կարելի է ը-
նել: Ու յետոյ, ինծի անհնար կը թուէր
հոգիի այդ տեւական ձգտումը դէպ ի
միշտ Ահաւորը ու կարեւոր քանակու-
թեամբ կեցողիք աւելցուած կը գուշակէի
բանաստեղծի այդ խառնուածքին վրայ:
Անգամ մը, ինչ բնագործում սա կարճ
քերթուածը թարգմանեմ եմ. —

Կ Ա Տ Ղ Ա Մ Կ Ի Ն Ը

Խաժնեմ պիտի՝ Օ'հ, հեռացէ՛ք . . .
Կ'իշխայ գիշերն մտքիս վըրայ
Ու աչքերս են արիւնսաների:
Սեւ, ծուռ բերնէս շողիք կ'իջնայ
Ու կը Թըշէ մազերս շէկ:

Ծակծկեցի ձեռքերս հէք
Ժանիքներովս անխնայ,
Զարկի պատին զըլուխս անղէկ,
Խաժնեմ պիտի . . .

Ձեր կոկորդին վրայ, կեցէ՛ք,
Պիտի ծարաւը յագնայ
Այ . . . կըզակիս մէջը դժնեայ
Կըզգամ ցատոյթ մը տարաշէկ . . .
Աստու սիրոյն, հեռու գացէ՛ք
Խաժնեմ պիտի . . .

Տասը տարիէ ի վեր Մօրիս Ռօլլինայ,
հեռացած Բարիգէն ուր վայելած համա-
ւին՝ արուեստագէտի իր արժանապատ-
ուութեանը համար ստորնացուցիչ հան-
գամանքը կը զգայ՝ կ'ապրէր գիւղի մը
խորը, սիրուած ընկերուհւոյ մը հետ, հե-
տապնայելով արուեստին կատարելութիւն-
ները եւ ջանալով գիւղական խաղաղու-
թեան մէջ անդորրեցնել իր խռովքը, բու-
ժել իր մտքին ցաւատանջ գալարումները:
Իր բարեկամները հիմա կը պատմեն թէ մա-
սամբ յաջողած էր ու իր մահուանը հետ
միաժամանակ հրատարակուած նոր քերթ-
ուածներու հատոր մը, արգարեւ, առող-
ջութեան վերափոթում մը կ'աւետէ: Եւ
ահա ճակատագրականութիւնը որ ար-
թուն կը հսկէ եղբւր քերթողին գլխուն

վրայ, կու գայ ամէնէն անսպասելի վայր-
կեանի մը իր հարուածը զարնել: Ռօլլի-
նայի կինը քանի մը շաբաթ առաջ չնիկէ մը
կը խաճճուի, զոր կատաղած կը կարծեն եւ
մինչ անասունն ու կինը Բաթթէօրեան
հաստատութիւնը կը փոխադրուին՝ կինը
վախեն. կատաղութեան վախեն կը մեռնի:
Դիագնոստիկներ կ'ապացուցանէ թէ ոչ
չնիկը, ոչ կինը կատաղութենէ վարակ-
ուած էին: Բանաստեղծը իր սիրուած ըն-
կերուհւոյն կորուստին առջեւ ու մանա-
ւանդ իր ամբողջ կեանքը հալածող ուր-
ուականին՝ ինքզինքը յաղթող կարծած
ճիշդ պահուն՝ վերջնապէս կրնկճի ու դար-
մանատան մէջ ուր զինք կը փոխադրեն՝
անձնասպան կ'ըլլայ . . . :

Ուրիշ անձնասպանութիւն, ուրիշ խոր-
հրդանշան. այս անգամ Պոլսոյ օրաթերթե-
րէն մէկուն «Ներքին լուրերու» բաժնին
մէջ ախրանէր առաջ սա հատուածը մկրա-
տեւ պահեմ եմ.

«Պոլիս Հոճա Մուսթաֆա Բաշայի կողմը,
Մուհիտտին անուն մարդ մը իր նոր շինել տուած
տան վերնայարկի պատուհանէն ինքզինքը վար նե-
տելով անձնասպան եղաւ: Այս մարդն ալ յու-
սահատած էր, որովհետեւ դրամը հատնելով չէր
կրցած աւարտել շէնքը: Կ'ըսուի թէ անբուժելի
հիւանդութեան մըն ալ ենթակայ էր»:

Երբ ոչ ոք այլ եւս կը լիչէ զինք, բացի
թերեւ իր մերձաւոր սիրելիներէն՝ եթէ
ունէր, իմ մտածումս դեռ յաճախ այս
մարդուն վրայ կը դառնայ ու կը կայնի
երեւակայութեանս մէջ կիսաչէն տունի
մը առջեւ որուն սա՛ վերնայարկի բաց
պատուհանէն տէրը ինքզինքը վար նե-
տեց: Կը գուշակեմ թէ ինչ յոյսերով ա-
նոր հիմնարկէքի արարողութիւնը կա-
տարուեր էր: Խոյ մը թերեւս իր անմեղ
արիւնը անոր բարեբաւտիկ բարձրացու-
մին մատաղ էր թափել: Յետոյ յարկերը
քիչ առ քիչ իրարու վրայ կը բարձրանա-
յին ու «չինոզ»-ը կու գար, առտուրնով,
կը թափառէր անոնց մէջ. մտքով՝ անոր
պատերը կը զարդարէր գեղեցկութեամբ,
անոր տանիքը խաղաղութիւնով կը գո-
ցէր եւ անոր հիմերը իր իզճերովը
կ'ամրապնդէր: Քանզի տունը, ըլլալէ ետք
պսակուած իր փափաքին, պիտի ըլլար նաեւ
սերունդին օրրանը, ու երբ իր հրաժեշտի
ժամը հասնէր՝ դեռ իրմէ բան մը պիտի
մնար այդ օրմերուն մէջ, ու անոնց մէջը
բնակողներուն վրայ . . . : Ենքը զոր այդ
խեղճը կը շինէր, կուզէր որ կատարեալ
ըլլայ: Անոր վրայ կը սրբագրէր մինչեւ այն
ատենը իր վարձքով բնակած ամէն տու-
ներուն պակասները, անկա իր հպար-
տութիւնը, իր գործը, իր կեանքն էր . . .
Ու ահա, օր մը, անո՞ր համար որ իր ու-
ժերը աղէկ չէր չափեր, կամ անո՞ր հա-
մար որ ոչ ոք իր գործին յիշատակարանը
անթերի կրնայ բարձրացնել՝ ինքզինքը
յուսահատած գտաւ անոր առջեւ: Աւար-
տումին այնչափ մօտ՝ ալ կարողութիւն

չունէր անոր տանիքը ծածկելու: Պարտ-
քեր ալ բերէր, դրամի դրեր էր իր
խիղճը, Հաւաւը շահագործելու համար,
ու «չինոզ»-ը դառնորէն կը զգար որ երեք
ալ չպիտի կրնար զան աղատել . . . :
Կ'ըսեն թէ անբուժելի հիւանդութենէ մըն
ալ վարակուած էր՝ առանց յիշելու անոր
անունը, բայց ես դիտեմ թէ այդ ահաւոր
ախտը «կա՛թի տկարութիւն» կը կոչ-
ուէր . . . : Ի՞նչ կը մնար անկէ ետք իրեն
ընելիք: Քաղաքը յարաժամ անոր ներ-
քեւը կը բերէին զինքը, ու երկարօրէն,
նայուածքը կը միա՛ր անոր երեսէն վեր
. . . Օր մըն ալ, վերջապէս — վերջին ճի-
գը որուն կարող էր — վեր ելաւ անոր
սանդղակներէն ու ամէնէն վերի յարկէն՝
հոն ուրկէ տնդին ալ չէր կրցեր շարու-
նակել՝ վար նետեց ինքզինքը, ալ վեր
չնայելու համար:

. . . Եթէ զուարթ վերջաւորութիւն
մը կը նախանշուէ՛ք՝ որ սակայն անկապ չէ
վերինին հետ, ու նոյն իսկ բաւական հրա-
հանգիչ ծնողակից քաղաքացիներուս ան-
մըտութեան մէջ անգամ . . . խելացու-
թեանը վրայ՝ կարողացէ՛ք յետագան:

Կեսարիոյ մէջ խելոյ պապուկ մը կար
անուանեալ «խելոյ Նշան» որ շուկայէն
ու փողոցներէն կանցնէր՝ միշտ երգելով . . .

«Գացի ծովեղբւրք . . . գացի ծովե-
ղբւրք . . . »

Երգին շարունակութիւնը լսող երեք
չէր եղած: Օր մը, հետաքրքիրին մէկը կը
կեցնէ խելոյը ու կը հարցնէ.

— Աղէ՛կ. «գացի ծովեղբւրք», անկէ
անդին . . .

— Խելոյ եմ որ անկէ անդին երթամ,
կը պատասխանէ «խելոյ Նշան», ծովը
կ'իյնամ նէ՛ . . . :

ՎԱՀԱՆ ԹԵՔԵՆԱՆ

Ն Մ Ա Ն Ո Ւ Թ Ի Ի Ն

Ե Ր Գ

Դու իմանալ կը փափաքիս
Թե՛ գեղ ինչո՛ւ սիրեմ այդքան.
— Սիրեմ՝ ըզքեզ. պատճառն . . . , հոգիս,
Իմ մանկութեանս ես յար նըման:

Սեւ աչքդ յաճախ թըջին ի վիշտ
Խառն ընդ յուսոյ քաղցրիկ ցումն.
Երազց մէ՛ջ կ'ապրիս դու միշտ.
Իմ մանկութեանս ես յար նըման:

Գրուեալ է ջինջ իբրեւ մարմար
Ոյր փայլն յեթեւ անդ կուգայ ման,
Հիլեհակա՛ն երկնից յարմար.
Իմ մանկութեանս ես յար նըման:

Միշտ քեզ ուղղեմ՝ աղբորսրկու
Ձեռքն ու սրտիս սէրն անսահման,
Սակայն կ'անցնիս ու կ'երթամ դու . . .
— Իմ մանկութեանս ես յար նըման:

ՍԻԼՎԻԱ ԲԵՐԵՏՈՒ
Թարգմ.
Ա. ՓԱՍՏԱՆ

ՄՊԱՍՄԱՆ ՄՐԱՅԻՆ ՄԷՋ

(Վ Է Պ)

Է.

Դեռ սպասման սրահը չմտած՝ սան-
դուղներուն վրայէն Էվա լսեց աղմկալից
խնդուք մը, յետոյ երգի կտոր մը։

— Իրաւ որ այսօր զուարթ են, կը
զուարճանան մտածեց ինքնին։

Դեռ չհասած զուարթ իր գէմը բացուե-
ցաւ։

— Բարի եկաք պզտիկ-մայր։

— Ա՛ն դուք էք, Տիկին Մարսէլ ըսաւ
Էվա բարեկեցիւ իւր ժպտելով. այնքան
ծիծաղալարժ ձեւ մը ունէր այդ Մար-
սէլը։

Անիկա թեւերուն մէջ կ'օրօրէր խան-
ձարուրուած տղեկ մը. երբեմն իր վրայ
կը դառնար պարելով եւ միշտ գողտը
խօսքեր կ'ընէր պզտիկին։

— Ըսէ՛ նայիմ, ի՞նչ ալ սիրուն ես, հէ՛,
թող չեմ տար որ լաս։

Ասոնք կ'ըսէր գէմքի անանկ ծամա-
ծոռ թիւններով որ բոլոր սրահը կը խնդար։

— Ի՛նչ խնդուկ մըն է սա Մարսէլը։

Սակայն պա՛հ մը դադրեցաւ կապկու-
թիւններ ընելէ, երբ Տիկին Էվա մտաւ
սպասման սրահը. ճերմակ եւ անճառա-
գայթ լոյսը զայն բոլորովին կը տոգուն-
ցնէր. աչքերը ալ աւելի չըջանակ-
ուած էին սեւ ծիրով մը եւ չըթնեցը ան-
գոյն լին։

— Բարեւ, Տիկին Լըռու։

Վայրկեան մը Լըռու անոր նայեցաւ
առանց խօսելու, յետոյ փղձկուած եւ բա-
րի՝ պատասխանեց։

— Կուգէ՛ք որ ձեզի ճշմարտութիւնը
ըսեմ. չափազանց գոհ եմ ձեր վերադար-
ձին համար։

— Շնորհակալ եմ Տիկին Լըռու։

— Է՛ պզտիկը։

— Տունը ձգեցի. ամուսինս տկար է
վրան կը հսկէ։

Ծանր բան մը չէ կը յուսամ որ քու
ամուսնոյդ տկարութիւնը։

— Չեմ գիտեր։

Էվա տարօրինակ նայուածք մը ունէր.
«Ֆիլէն» քովը նստարանին վրայ դրաւ եւ
զլուխը կոթնցուցած պատին հազիւ թէ
կը պատասխանէր. ամէնքը անոր կը նա-
յէին չահագրգռուած. նոյն իսկ Մարսէլ
այլ եւս չէր խնդար. իր ընդհանրապէս
անհոգ եւ զուարթ աչքերուն մէջ յայտնի
կերպով յուզում կար. այլեւս բան մը
չհարցուցին Էվային եւ ծանր լռութիւն մը
տիրեց սրահին մէջ՝ երբեմն ընդհատուած
հեծմունքներէն որ consultationի սրահէն
կուգար։ Վերջապէս Տիկին Լըռու անհամ-
բերութեամբ մըմնջեց։

— Ի՛նչ ալ ուշ մնաց Լէօնդինը, երեք
քառորդ ժամէ ի վեր է որ իրեն կը սպա-

սեմ, գետնախնձորներ դրի կրակին վրայ,
հիմակ ալրած ըլլալու են։

— Կամ թէ կրակը մարած . . . ինչ որ
լաւագոյն է։

— Միշտ այսպէս է. կաթին պատճա-
ռաւ կէս օրը կը կորսուի։

— Անշուշտ, եւ տոկա մեծ բան է մե-
զի պէս կիներուն համար։

— Տղաքներ, բաւական է որքան լա-
ցիք ընդհատեց Մարսէլ եւ դառնալով
դէպ ի Էվան։

— Պզտիկ-մայր, պէտք է զուարթ ըլ-
լալ, ինծի պէս, կը տեսնէ՞ք ես միշտ կը
խնդամ։

Դէմքերը պայծառացան։

— Ի՞մ տանս մէջ արգիլուած է լալը,
պէտք է տեսնել, պզտիկն ալ ասիկա գի-
տէ եւ երբեք չի լար։

— Եթէ խիթեր ունենայ։

— Բնաւ պատահած չէ. նոյն իսկ եթէ
ըլլար թեւերուն մէջ կ'առնէի կը պարէի,
կ'երգէի, եւ կ'օրօրէի դեռ, մինչեւ որ
մանչուկը սկսէր խնդալ. Եւ սկսաւ եր-
գել. երբեմն ցաւի ճիւղեր քովի սրահէն
կուգային ձայնը խափանելու. Ինքը անփոյթ
կը շարունակէր խնդալ եւ երգել. կին մը
հարցուց։

— Է՛ մարդդ, միշտ քեզի կը ծեծէ՞։

— Որո՞, եթէ կը հաճիք. նախորդը ար-
դէն մեկնեցաւ, դեռ կը վազէ կոր . . .

— Ա՛ն, ա՛ն, ըսել է մարդդ քեզ ձգեց։

— Ես զինքը դուռը դրի։

— Ծեծին պատճառաւ չէր անշուշտ,
դուն վարժուած էիր ատոր։

— Հարկաւ թէ չէ. ծեծը . . . վարժուած
եմ, կիները կը սիրեն ծեծ ուտել։

— Լսեցէ՛ք, կեղծաւորներ, բացարձակ
ճշմարտութիւն է ըսածս. նախորդս որ
բաւական կին ճանչցած էր, միշտ ինծի
կ'ըսէր ասիկա. հարուածներէ ետք կիները
աւելի լաւ կը սիրեն։

— Օ՛հ, օ՛հ, քեզի համար այդպէս է
թերեւս։

— Մեր մէջ կեղծելու պէտք չկայ հէ՛,
բոլոր կիները խման են։

— Յիմար բաներ կ'ըսես կոր . . . դուն
որովհետեւ շատ ծեծ կուտէիր անոր հա-
մար այսպէս ստիպուած ես ըսելու։

— Որովհետեւ ես փորձառութիւնը ու-
նիմ. սաչափը ըսեմ որ եթէ մարդս ծեծել
չգիտնար այնչափ երկարատեւ ալ մէկ-
տեղ չէինք ապրելու. Եւ ճշգիւր համար ը-
սածը, քղանցքները սօթեց ցուցնելով
սրունքները որոնց վրայ կապտորակ ու-
ռեցքներ կային։

— Կը տեսնէ՞ք կոր։

— Ի՞նչ brute մը։

— Բոլոր մարդոց պէս։

— Ան ատեն ինչո՞ւ զինքը ճամբեցիր
քանի որ այդքան աղէկ կը ծեծէր քեզի։

— Որովհետեւ երկայն տեւեց . . . ինչա-
նեքէն ի վեր, ապրիլ ամսուն։

Մէկէն ինքն իր վրայ դարձաւ երգե-
լով։ —

En cueillant des lilas qu'avril donne
Vous avez dans un geste coquet
Pris le cœur avec le bouquet

Հակառակ cynique եւ անամօթ խօսքե-
րուն, երգած ասերը վերջապէս նուազկոտ
երեւոյթ մը առաւ, ձայնը կը մեղմանար
գրեթէ սանթրիֆալիքայ չեղտ մը կ'առնէր.
միւս կիները միշտ կը խնդային։

Car l'amour . . .

— Հարուածներու հետ, կը հասկցուի
Առանց ուշադրութիւն ընելու շարու-
նակեց։

Vient des fois nous surprendre ici bas
En cueillant des lilas . . .

Մէկէն ի մէկ consultationի սրահին դուռը
բացուեցաւ եւ դայեակը խիստ երեւոյթով
յանդիմանեց։

— Չէ՛ք ամչնար, այսպէս աղմուկ կ'ը-
նէք, ներսը կիներ կան որ կը տանջուին։
Դուռը գոցուեցաւ։

— Ահաւասիկ Sainte Nitouche մը։

— Որ բաւական փափաք ունէր խըն-
դալու։

Ուրիշ բանի ալ փափաք ունենալու
ձեւ ունէր։

— Լոէ, Մարսէլ։

— Այս օրիորդները որ մեզի հպարտու-
թիւն կը ծախեն, թերեւս մեր տեղը ըլլալ
պիտի ուզէին։

— Անտարակոյս, մենք սէրը ունինք։

— Եւ հարուածները։

Ծաւի կոչ մը՝ սուր եւ ողբազին՝ լսելի
եղաւ։

— Տղաքներ, անդին գորտը կը քալէ
կոր։

Տիկին Լըռու անշուշտ յիշելով իր գետ-
նախնձորները սկսաւ նորէն գանգատիլ։

— Ի՞նչ դժուար բան է այսպէս սպասել,
հիմա կէս օր կ'ըլլայ, մարդս ուտելու բան
չունի։

— Ի՞նչ կրնես, Լէօնդինը այսպէս է,
չատախօսութիւնը չի լմննար։

— Արդէն հոգն ալ չէ որ իրեն սպասող
կայ։

Մարսէլ տարօրինակ բան մը պատմե-
լու վրայ էր իր քովի կնոջը. խղճուած
ձայնով մը կը խնդային. Մարսէլի աչքերը
կը փայլէին եւ չըթնեցը հաճոյքէ խո-
նաւ էին. ձեռքերը մէջքին՝ հասակը կ'օ-
րօրէր անանկ ձեւով մը որ անպատկառ ու
գրեթէ լիրձ ձեւ մը կ'առնէր. Էվա թէեւ
ներքնաւէս վիրաւորուած այս երկդիմի
դրացնութենէն երբեմն կը ժպտէր. բայց
այս անգամ չափազանց գայթակղած ան-
շուշտ Մարսէլի խօսքերէն որ մինչեւ ի-
րեն կը հասնէին, Տիկին Լըռուին քով ե-
կաւ։ Անիկա գոնէ պարկեշտ կին մըն էր,
զործաւորի կին եւ անոր քով սեղմուած
իրենք ալ կը խօսէին ցած ձայնով եր-
կուքն ալ ջանալով ծածկել իրենց ménageին
յուսահատական անձկութիւնը։

—Այսպէս ամուսինս երկու ամիս է որ չաշխատիր. շինութեանց համար գործերու զաղարման եղանակն է. մեզի համար շատ զօռուար եկաւ այս տարի:

—Ահ այո՛, Տիկին Լըռու, կը հասկնամ:

—Եւ դեռ գոհ ըլլալու է երբ մարդ առողջ է:

Էվա երազկոտ իրեն կը նայէր:

—Ճիշդ, կ'ըսէիք որ ձեր ամուսինը չկար էր:

Էվա մէկէն իր ներքին ցաւը արտայայտելու պէտքէն մղուած ամէն բան պատմեց, Անտրէին հիւանդութիւնը, տնտեսական գիշերը, իր վախերը: Չափազանց յուզուելով անկա ներքին սարսուռ մը կ'զգար որ երբեմն խօսքը կ'ընդհատէր, տնտեսական թէ անձրեւ մըն էր հոգիոյ մէջ ցուրտ եւ աշնանային անձրեւ: Ինչպէս դուրսը մշուշոտ քաղաքին վրայ: Այդ միջոցին Լէօնդին հասաւ. աչքը պտտուց ուրհին մէջ, պարապ շիշերը համբելով եւ մէկէն արտասովոր զուարթութենէ մը բռնուեցաւ Մարսէլը տեսնելով:

—Բարեւ Տիկին Մարսէլ, լա՛ւ էք:

—Ինչպէս միշտ, աղւորս:

—Այսօր դո՛ւն եկար կաթերը առնելու:

—Մարդս դնաց:

—Եւ դուք զուարթ էք, ինչպէս բան մը եղած չըլլար:

—Է՛հ, նոր մը կայ ինծի միտքարեղու համար:

—Աստուածս, Աստուածս, ինչպէս կը յարմարցնես:

—Պէտք է, ինչ ընես, մեր տունը ամէն բան չուտով կ'ըլլայ:

—Է՛հ, ինչպէս զիրար ձգեցիք:

—Շատ սրտառու, ձեռով մը, սիրելիս:

Encore un baiser veux-tu bien ?

Un baiser qui n'engage à rien . . .

—Ճիշդ չէ, իրարու հետ ծեծկուեցաք, ապահով եմ:

—Բայց մէկը միւսը չարգիլեր, ապո՛ւշ:

Շտապ շարժուով մը թեւը սթափեց եւ նորէն ցուցուց հարուածի հետքեր, ուռած եւ արիւնոտ վերքերու պէս:

—Ասիկա վերջաբանն էր:

—Ա՛հ, Աստուածս, ինչ հրէշ, շատ բան քաշած ըլլալու էք, խեղճ Մարսէլ:

—Խեղճ Մարսէլ . . .

Անկա կը կապկէր Լէօնդինի ձայնը:

—Խեղճուկ ձեւերդ վերջացան:

—Խնդալու փափաք չկայ:

Լէօնդին նայուածքովը կը ցուցնէր Էվան, տոնն մը անցաւ երբ կիները կաթը ծառայելու կուտային, երբեմն Լէօնդինի ձայնը միայն կը լսուէր:

7 շիշ 75 կրամիոց, ահաւասիկ, ինծի նայեցէք, շիշերդ ազտոտ են, զարշնդ բան է, հիմայ ձեզի եմ:

Տիկին Լըռու անհամբերութենէն կ'եռար:

—Վերջացուցի՞ք զանգաւանիդ . . . ինչ անշնորհ կիներ էք:

—Ձեզի ժամէ մը ի վեր է կը սպասեմ:

—Աւելի գէշ ձեզի համար:

Լըռու չիթուեց խաճաւ, Լէօնդին զանգաւանի թեւովը կը ծառայէր, կար կարող գործաւորուհի մը՝ անոր հետ արդու զարդի վրայ խօսելով:

—Խամարիքեցէն մետաքսեայ քրէմ շմիգի մը գնեցի. բայց գիտէ՞ք, բան մը կայ որ չ'երթար կոր. ես չեմ հասկնար:

Պահ մը ետք գործաւորուհին հարցուց անփութօրէն:

—Թեւեռուն վրայ է պակասութիւնը:

—Ո՛չ, թեւերը շատ աղէկ են, թեւերուն տակն է եղածը, վերջապէս կողամասերուն վրայ թեւեռ, չեմ կրնար ձեզի ըսել, պէտք է տեսնել, եթէ դուք հոս ըլլայիք ինչ գիւրին պիտի ըլլար:

—Անշուշտ:

—Այսօր հրաման ունիմ դուրս ելլելու:

—Եկէք ինծի, ձեր քրէմ շմիգիքը բերէք եւ կը նայիմ անգամ մը:

—Շատ շնորհակալ կ'ըլլամ Տիկին, առէք շիշ մը կաթ եւս. միւսներուն բան մի ըսէք:

Միւսները շատ աղէկ կը տեսնէին ասիկա. յետոյ կարգը Մարսէլին եկաւ. նորէն լիտի խօսքեր, խնդալէ կը մարէին կողերին բռնած. մէկէն Մարսէլ լրջութեան կեղծ երեւոյթ մը առաւ եւ ըսաւ.

—Ա՛հ կը տեսնեմ անցնիլը . . .

—Որո՞ւն:

Ամենքը կը նայէին:

—Կը տեսնեմ, անցնիլը, անցնիլը Պարոն Վալօնին . . .

Էվա մէկէն շտապուեցաւ մինչեւ ականջները . . . Լէօնդինը միշտ նայուածքովը զայն կը ցուցնէր. այն ատեն Մարսէլ շարունակեց.

—Պզտիկ-մայր, կը տեսնեմ Պարոն Վալօնը եւ Պարոն Բրացը որ կ'անցնին:

Այս վերջին բառերը ուղղուած էին Էվային. անկա չպատասխանեց բայց կարծուած կը յամառէր, ջղային շարժումով մը մազերը կը շտկէր ճակատին վրայ քիչ մը գէմքը ծածկելու համար. այլ սակայն ինքզինքը չկրցաւ արգիլել նայելու եւ տեսաւ Բրացը որ կ'անցնէր պարտէզէն իր սովորական երեւոյթովը Վալօնին քովէն. նորէն սրտին մէջ հարուած մը զգաց մտածելով որ անկա բոլորովին անտարբեր յետքեր էր մինչ ինքը այնքան այլափոխուած էր յուզումէն: Լէօնդին զաղտնորէն կը խնդար, մինչդեռ Մարսէլ, ներքնապէս լաւ աղջիկ մը՝ փղձկուած կ'զգար ինքզինքը:

—Ինծի նայեցէ՛ք, պզտիկ-մայր, պէտք է խնդալ եւ միշտ, միշտ . . .

Ասոր վրայ առաւ «Ֆիլէ» եւ մեկնեցաւ շուտով դեռ մրմնջելով սանքիմանքալ րօմանսներ որ այնքան զարմանալիօրէն կը հնչէին իր զրգռող եւ վառաշոտ կնոջ բերնին մէջ, վարժուած՝ փողոցներու անկիւնը մարդեր որսալու:

—Բացարձակ voyou մըն է, ըսելիք չկայ:

—Նորէն ինչ որ է, մանչուկը կը սիրէ:

—Ասիկա, այո՛, երբէք չուզեց զայն լքել:

—Վերջապէս այդ պզտիկը տարօրինակ բաներ տեսնելու է. միշտ հտրուածները գինով մօրը եւ անոր brute մարդերուն մէջտեղ:

—Դեռ ինչ նոր քիլիեր պիտի տեսնայ:

Մէկիկ մէկիկ կաթ առնող կիները մեկնեցան. նոր հասնողները կը շտապէին, Էվա եւ Լըռու անկիւն մը կը սպասէին միշտ. դեռ սպասման սրահը լեցուն էր. աղու գէմքեր կ'երեւէին ժպտուն կամ լալկան եւ անհամբեր կիներ մեկնելու իրենց ճաշին. Մարսէլին ժամացոյցը կէս օր հնչեց:

—Տիկիններ, շտապեցէ՛ք . . .

Քանի մը վայրկեանէն սրահը պարապ էր. ալ մինակ Էվան եւ Լըռուն մնացած էին. սանդուղներուն վրայ քայլերու աղմուկը մարեցաւ, հեռացաւ:

—Ձեզի համար կաթ չմնաց վերջապէս ըսաւ Լէօնդին, հիմակ կ'երթամ կը բերեմ:

Բան մը չըսին գիտնալով որ անօգուտ էր, Լէօնդին մեկնեցաւ եւ երկուքն ալ նստեցան նստարանին վրայ. Լըռու ինքզինքէն ելած կ'ըսէր.

—Անկէց ի վեր որ չեմ կրնար իրեն 10 սունոցներ տալ, ինծի հետ այսպէս է աս անպիտանը, այլ սակայն ասանկ ժամանակներով գետնէն չի հաւաքուիր 10 սունոցները:

—Ահ այո՛, իրաւ է:

Պարապ սրահին մէջ սպասումը աւելի տաժանելի կը դառնար. միշտ consultationի սրահէն ցաւի ճիշեր կը հասնէին հետզհետէ աւելի խռպոտ, աւելի յոգնած:

—Սակայն մենք առաջին եկողներէն էինք, յուսահատական բան է:

Էվա չպատասխանեց, լռին մտիկ կ'ընէր հիւանդին ցաւի ճիշերը. մինչդեռ Տիկին Լըռու մեքենաբար կը կրկնէր.

—Յուսահատական է, յուսահատական է:

ՋԱՊԷԼ ԵՍԱՅԵԱՆ

(Շարունակելի)

USUՅԱՆՔ համակրելի երիտասարդ գաշակահար Ստեփան Բաբելեանի Vers le Passé նորարարչար վախճան, դաշնակի համար:

Հայ Հոռոմէական հասարակութիւնը դժբաղդութիւնը ունեցաւ կորսնցնելու ծանօթ մատենասէր Վիլչէն էֆ. Հոլաս:

Ս Տ Ո Ւ Ն

(ՎԵՊԱԿ՝ ՇԵՐՄԱՆ ԶՈՒՏԵՐՄԱՆԻ)

Գերման ժամանակակից գրականության վրայ ընդհանուր տեսութեան մը մէջ (Ծաղիկ, Թիւ 38 և 39) խօսեցանք նաեւ գերման նշանաւոր վիպագիր և թատերագիր՝ Հերման Զուտերմանի վրայ։ Այսօր ալ ճաշակ մը տալու համար իր կորովի և ճարտար տաղանդին արտադրութիւններէն, կը թարգմանենք հետեւեալ վիպակը, որ կը դասուի Զուտերմանի ամէնէն գրաւիչ էջերուն շարքը։

Հոկտեմբերի արեւոտ իրիկուն մըն էր. Թիւրկարթընի (1) ծառուղիներուն մէջ չորքիկներու կոհակները կը թաւալէին։ Առուգութեամբ այն կնոջ որ այլեւս ինքզինքն հասած կրգգայ ինքնատուութեան համար, մեծ քաղաք՝ Պերլին հոգեւար ամբարան վերջին եւ մօլամաղձոտ փայփայանքները կ'ընդունէր։

Սեւ կէտերու ետ ու զեռում մը, որ այդ օրը կը յիշեցնէր Շան զէլիգէինը, կը լեցնէր այն ընդարձակ պողոտան որ մինչեւ Շարլոթէնպուրկ՝ Պերլինի այդ անուանի արուարձանը կը տանէ։ Պերլին որ իր կառքերուն պերճութեամբ գրեթէ ի վիճակի չէ Եւրոպայի միւս մայրաքաղաքներուն հետ մրցելու, կարծես իր բոլոր պանծաւոր ոյժերը շարժման մէջ դրած էր այն օրը։

Ընտանիքները մեծ մասամբ խրոխտ լանսօներով դուրս ելած էին, որովհետեւ օդը այնքան գեղեցիկ էր որ գոց կառքով պտոյտի ելլել մեղք մըն էր։ Մի միայն, մերթ րնդ մերթ թեթեւաշարժ եւ չքեղ քառանիւ կառք մը արագօրէն կ'անցնէր...

Մեծգի, գիրուկ, քառասունի մօտ, մոխրագոյն փայլուն աչքերով մարդ մը կը վարէր սրբնթաց և սքանչելի կառք մը. իր թխացած եւ նիհար այտերուն վրայ սպիտակ հետք մնացած էր տակաւին (2) եւ բարակ յոնքերուն միջեւ երկու մեծաշուք ծալքեր կային։

Մարդուն երեւոյթը կը մատնէր թէ վայելուչ սքորպսմեն մըն էր։ Յաճախ զայն կը բարեւէին, եւ ինք բարեւին կ'առնէր քաղաքավար անտարբերութեամբն այն տեսակ մը մարդոց, որոնք իրենց նմաններուն կարծիքը կ'արհամարհեն։ Երբ իրեն ծանօթ մարդ մը անցնէր կնոջ մը հետ, գետնէն խոնարհութիւն մը կ'ընէր, իր խորունկ յարգանքը ցոյց տալու համար կարծես։

Անին մարդ իր ետին կը դառնար աչքերովը հետեւելու համար ու անոր անունը կուտար։

— Շթիւքրաթի Պառօնը։

— Ահ, ա՛հ, ա՛ն էր։

(1) Պերլինի կենդանաբանական Պարտէզը։

(2) Ինչպէս յայտնի է, Գերմանիոյ մէջ այն երիտասարդները որոնք իրենց սոյտերուն վրայ մեծ նամարտի վերքերու սպիները կը կրեն, մասնաւորաբար համակրութիւնը կը շահին գերմանացի օրիորդներու։

Ու անգամ մըն ալ ետեւին կը դառնային։

Վերջապէս Շթիւքրաթ կանգ առաւ բարձր ու յույժ երեւոյթով տան մը առջեւ, երկրորդ յարկը բարձրացաւ եւ զանգակը քաշեց։ Եւ սպասուէին՝ որ փուսթացած դուռը բանալու, հարցուց։

— Օրիորդը հո՞ս է։

— Ոչ, պառօն։

Պառօն Շթիւքրաթ իր կիսախուփ բերան տակէն սկսաւ դիտել սպասուէին, որուն կուսական կաթնագոյն դէմքը կը կարմրէր մինչեւ իր խարտեալ մազերուն արմատը։

— Ուրեմն ո՞ւր գնաց։

— Օրիորդը պէտք էր որ երթար... իր գերձակին... եւ կարծեմ ուրիշ տեղեր ալ, պտոյտի համար։

Սպասուէին՝ չփոթած՝ աչքերը անդին կը դարձնէր։ Երեք ամիս էր որ այդ տան մէջ կը սպասուէրէր եւ տակաւին ստել չէր սորված։

Պառօնը ակռաներուն մէջէն սուլելով սալօնը մտաւ, որուն մէջ տարածուած անուշահոտ բուրումները անախորժ տպաւորութիւն մը բրին վրան. դէմքը անմիջապէս կախցեւ եւ,

— Պատուհան մը բաց, Մէդա՛, ըսաւ։

Միւսը առանց բան մը ըսելու կամաց մը բացաւ պատուհանը։

Յետոյ, Պառօնը՝ պուտած յօնքերով՝ սկսաւ իր շուրջը դիտել, ու այս անգամ ալ իր վրայ լաւ տպաւորութիւն չորաւ գինքը չընկալաւ անձաշակ luxure. այդ տեղը բնակողը պէտք էր որ շատ առանձնայատուկ տաղանդ մը ունենար, որ ամէնէն աննշան անկիւնն իսկ տափակ եւ սովորական ոչնչութիւններով խճողեր էր։ Առաջուան վիճակը որչա՛փ փոխուած էր։

— Պառօնը թէյ կ'ուզէ՞ արդեօք, կամ թէ ուրիշ բան մը, հարցուց սպասուէին։

Ոչ, մեռսի. մինակ սա կօշիկներս հանէ Մէդա՛. լաթերս փոխեմ եւ նորէն դուրս պիտի ելլեմ։

Ու մինչդեռ Մէդա երկնաւորութեամբ, գրեթէ խոնարհաբար ձեռքաւ զգուշութեամբ կօշիկները հանելու, Պառօնը հաճոյալի եւ մտացի ակնարկ մը նետեց անոր խարտեալ ծոծրակին վրայ։ Ինչո՞ւ համար, խորհեցաւ, իր սիրուհին ճամբու չէր դնէր այդ մանկամարդ աղջիկը անոր տեղը դնելու համար։

Բայց այս գաղափարը շուտով լքեց։ Մէկ քանի բարեկամներ ունեցած էր, որոնք այս փորձն ըրած էին։ Մէկ տարիէն, ամէնէն երկնոտ ու պարկեշտ աղջնակն անգամ այնքա՛ն կը փոխուէր որ փողոցի պըրուէները աւելի լաւ են անոնց քով։

— Պառօնը ուրիշ հրաման մը չունի, հարցուց աղջիկը, մինչ շնորհալի շարժումներով մը իր ձեռքերուն փոշին կը մաքրէր գոգնոցին ծայրովը։

— Ոչ, մեռսի։

Սպասուէին դէպ ի դուռը յառաջացաւ։

— Ըսէ նայիմ, Մէդա, օրիորդը ե՞րբ տուն պիտի դառնայ։

Միւսը կաս կարմիր կտրեցաւ։

— Օրիորդը որոշ բան մը չըսաւ. ինծի յանձնարարեց որ ձեր ներողամտութիւնը խնդրեմ այս մասին. բայց ամէն պարագայի մէջ իրիկուան ճաշին հոս կ'ըլլայ։

Պառօնը նշան մը ընելով ճամբեց սպասուէին, որ միթարութեան լայն շունչ մը առաւ եւ դուռը կամաց մը գոցեց ետեւէն։

Պառօնը դեռ կը սուլէր իր ակռաներուն մէջէն, միեւնոյն ատեն աչքերը պտտեցնելով ծաղկակալի մը վրայ որ իբրեւստական ծաղիկներու պսակով պատուհանին լուսայորդ շրջանակը կ'ըստուներէր։

Խորը այդ ծաղկակալին, որ գետնէն բարձր ըլլալով կարելի չէր որ մարդու հասակ հասնի, Շթիւքրաթ դիպումածաւ, տարի մը առաջ գտած էր այն ամբողջական կուտոր սիրահարական նամակներուն, զորս իր պըրուէին պահած էր հոն. միշտ կ'ընէր կ'երեւայ թէ իր քարտուղարին զգրոցները բաւական ապահով թաքստոց մը չէր համարած։

Այն ատենը չէր վոնտած իր սիրուհին, ոչ իսկ բաղատութիւն կամ արդարացում պահանջած էր. որովհետեւ շատ աղէկ գիտէր թէ լաւագոյն բան մը կարելի չէր յուսալ, եւ թէ ուրիշ մը անոր չափ պիտի խաբէր։

Այդ պատճառով մեծ հանդարտամտութեամբ ծաղկակալին գաղտնիքը պահեց, ու միայն բաւականացաւ՝ իր երգիծական վայրկեաններուն՝ իր սիրուհին թոյլունի սիրտին քմահաճութները խճծելով, հետզհետէ կուտակուող այդ նամակներուն շնորհիւ։ Այդ կերպով ինքը ապահովաբար հասկցած էր թէ Լուտովիքա կը խաբէր զինքը, իր կարգին, ինչպէս խաբած էր իր լաւագոյն բարեկամները։

Ու իր արհամարհանքը՝ ընդդէմ մարդու կռթման՝ հրաշալի կերպով մը անցեալ եւ տեսակետով մը եղաւ այն միակ sentimentale վայելքը, զոր տակաւին կրնար վայելել իր անձնասէր հոգին։

Ձեռքը երկնցուց աթոռ մը աննելու համար, եւ վայրկեան մը կարծես փափաքը ունեցաւ վրան ելլելու, թաքստոցին պարունակութիւնը ստուգելու համար։

Բայց ձեռքը վերստին վար ինկաւ. վերջապէս, ի՞նչ կարեւորութիւն ունէր այժմու առանձնաշնորհեալին անունը։

Եւ յետոյ՝ յոգնած էր, քանի որ տաժանելի օր մը անցուցեր էր։ Եւ հիմա պէտքը կը զգար զինքը զբաղեցնող մտածումները մէկու մը հաղորդելու. բայց որքո՞ն հետ խօսիլ։ Օր. Լուտովիքան իր միամիտ անձնասիրութեամբը ուրիշ բան չէր պահանջեր, այլ միայն իր յաջողութիւնը։

Քիւլպին մէջ ամէն մարդ իր անձնական շահուն համար կը պայքարէր։ Սիրայօժար պիտի կանչէր ուրեմն սպասուհին, բաց սրտով անոր պատմելու համար իր հոգերը։

Յետոյ, սկսաւ իր անձին դէմ բարկանալ, ալդ աստիճան զգայնոտութեան համար, ինքը՝ վարժուած էր արդէն կեանքին արահետներէն անցնելու հպարտ չէզոքացումով մը եւ իր յաջողութիւններովը գրգռած էր ամբողջին զարմանքը։ Այլ աւելին ի՞նչ պէտք էր իրեն։

Երկար աթոռին վրայ՝ յորանջելով ըսկըսաւ տարածուիլ, ժամանակը կարծես թէ չէր յառաջանար։

Տակաւին երեք ժամ պիտի սպասէր անշուշտ, Լուտին տեսնելու համար, ու ինքը այդ աղջկան ընկերութեանը այնքան վարժուած էր որ, գրէթէ խոշոր պակաս մը կը զգար առանձին։ Անոր առաջ շատախոսութիւնը հաճոյք կ'ազդէր իրեն, անիկա գիտէր զուարճացնել զինքը իր դէմքին կոտորտութեանովը, եւ մանաւանդ՝ անոր հետ կը վարուէր ուղիւ ծին պէս։

Ըստ կամ, կրնար փայփայել կամ չարչարել զայն, չնիկի մը պէս կրնար քովը կանչել զայն կամ վռնտել։ Իր բովանդակ արհամարհանքը կրնար ցոյց տալ անոր, առանց սարսուռ մը պատճառելու։

Լուտովիքան իրեն համար ստեղծուած կին մըն էր. ամէն օր երեք կամ չորս ժամ անոր քովը կ'անցընէր. պէտք էր ժամանակը սպաննել, երբեմն ալ զայն սիրք կամ թատրոն կը տանէր իր ընտանեկան յարաբերութիւնները շատոնց խզած էր արդէն, այնպէս որ կրնար հանրութեան տոջեւ երեւալ ու եւ չէ կնոջ հետ։

Եւ սակայն, Լուտովիքան չըջապատող մթնոլորտը զարշանք կ'ազդէր իրեն. անոր քով գտնուելուն պէս անհանգստութիւն մը կը զգար։ Ոչ թէ անոր համար որ ինքզինքն ստորնացած կ'ըզգար. ո՛չ, դիմացինը աղջիկ մըն էր պարզապէս, աստիկա գիտէր եւ աւելին չէր պահանջեր, որովհետեւ օրիորդ մը միայն կրնար թող տալ որ իրեն հետ վարուին ա՛յնպէս, ինչպէս ինք կը վարուէր։ Տեսակ մը խուլ յուսահատութիւն էր որ զինքը կը խեղդէր։

Ու միշտ այսպէ՞ս պիտի ըլլար. մինչեւ վերջը. կարժէր կեանքը ապրիլ, եթէ լաւագոյն բան մը չկար տալիք իրեն, որ բախտին մէկ առանձնաշնորհեալն էր եւ իր կամքին ու գործերուն տէրը։

— Ապահովաբար ձանձրախտ (spleen) ունիմ, ըսաւ, ընդոստ ցաթկելով, երթալ լաթերը փոխելու համար։

Լուտին զարգասնեակին մէջ դարակ մը ունէր, որպէս զի չստիպուէր իր տունը երթալ, երբ կ'ուզէր լաթերը փոխել։

II

Ժամը չորսի մօտ էր։ Արեւը որուն

ծիրանեդոյն ճառագայթները մանուշակի նրբերանգ մը ստացած էին, զուարթօրէն ներս կը մտնէր պատուհանէն եւ կը լուսաւորէր Պէրլինի կենդանաբանական Պարտէզին չիկագոյն ծառակոյտը։

Պառօնը փափաքը ունեցաւ պտտելու ծառուղիին քովն ի վեր, ասանց նպատակի— կամ շատ շատ, երբեմն մուրացիկ տղեկի մը ողորմութիւն մը տալու համար։ Ծաղկազուրկ բոյսերուն քաղցր բուրումները կը բարձրանային գետնէն վեր, եւ իր ոտքերուն տակ կը խշրտային այն դեղին տերեւները, զորս հովը ճամբուն վրայ մղած բերած էր։

Արեւը՝ արդէն խոնարհած՝ ծառերուն կանանչորակ կոճղերը կարմիր արատնեքով կը ծածկէր։

Ռուսոյի կղզիին մօտ Պառօնը հանդիպեցաւ ծանօթի մը, որուն բարեկամը եղած էր ժամանակաւ։ Այդ մարդը գահունակ դէմքով մը եւ կարմրագոյն երկու աղջիկներուն ձեռքէն բռնած կ'երթար իրենց տոջեւէն, նաւաստիի տարազով տղեկ մը իր հօրը դաւաղանին վրայ չէն ցաթկելով կը յառաջանար։

Երկու ծանօթները պաղութեամբ բարեւեցին զիրար. տարբեր ճամբաներու հետեւած ըլլալուն համար պարզապէս մէկգլմէկ կորսնցուցեր էին. ժրջան պաշտօնակալը, ընտանիքի բարի հայրը գործ մը չունէր այն աշխարհին մէջ, որուն օրական ամբողջ աշխատութիւնը կը բաղկանայ խաղալէ, գրաւի ելլելէ, եւ ձի հծնելէ։ Եթէ լըքաթ՝ նստարանի մը վրայ բազմած՝ աչքերովը հետեւեցաւ խմբակին հեռուէն, կարմիր շրջագոյնները կանթեղներու պէս կը վառէին կանանչութեան մէջ. մերթ ընդ մերթ, հօրը ձայնը կը բարձրանար չեխելու համար մանչ զաւակը որ գոց ձեռքը բերնին դրած փոշահարի ձայնը կը հանէր։

— Երջանկութիւնը ա՛յս է, հարցուց ինքնիրեն Եթէ լըքաթ, կարելի՞ բան է որ գործի եւ աշխոյժի տէր մարդ մը հաճոյք զգայ այս տղայական ժամանցներէն։

Բայց ի՞նչ տարօրինակ բան. սա ընտանիքի հայրերը կաշխատին պետութեան եւ ընկերութեան ի նպաստ, բարձր դիրքերու կը տիրանան, կարեւոր գիւտեր կ'ընեն կամ օգտակար գիրքեր կը գրեն. ու ամենքն ալ խնդումներն եւ առողջ երեւոյթ մը ունին։ Իրենց տարած բռնը կարծես չըսպառեր ապրելու ոյժը։ Անոնք միշտ առաջին կարգին վրայէն կ'երթան, հակառակ անոր որ տղոց ձեռքերը կը կառչին իրենց հազուստներուն, ու հակառակ այն անխելք բաներուն, որոնցմով կ'անցընեն իրենց պարապուրդը։

Նախանձի անբացատրելի զգացում մը կը մտնէր հոգիէն ներս, բայց չուտով վանեց զայն եւ ոտքի կանգնելով իր ճամբան շարունակեց ամբողջին մէջէն։

Իր գէմը կ'ելլէին խուսը խուսը կ'իններ՝

խշրտացող մետաքսէ շրջագոյններով եւ շատ թանկագին գոհարեղէններով զարդարուն։ Պանքէններու կիներ էին. չէր ճանչնար զանոնք եւ ճանչնալ ալ չէր ուզեր։ Անոնց ամուսիններուն հետ ալ յարաբերութիւն չունէր։ Վերջէն հարստացածներու այն խմբակը որ Պէրլինի արեւմտեան թաղը ձեռք անցուցած է, ձիարշաւի դաշտերուն վրայ չերեւար շատ։

Յանկարծ, բազմութեան մէջէն, Եթէ լըքաթ տեսաւ որ կանացի բարձր եւ նուրբ սիլուեղ մը կը յառաջանայ դէպ իրեն։

Կինը՝ հազար զգուշութիւններով կը քայլէր պառաւի մը հետ. մէկ քանի քայլ ետեւէն զինանշան կրող կառք մը կը յառաջանար։

Պառօնը ակամայ շարժում մը րբաւ դէպի ետ երթալու. բայց չուտով ինքզինքը գտաւ եւ հետաքրքրութեամբ սկսաւ դիտել մօտեցող մանկամարդ կիներ։

Կինն ալ կը ճանչնար Պառօնը. իր լուրջ եւ նրբին դիմագծին վրայէն վառ կարմրութիւն մը, յետոյ մեղմաւոր դաւկութիւն մը անցաւ ստուերի մը պէս։

Սեւեռութեամբ մը՝ զիրար դիտեցին։

Պառօնը յարգանքով բարեւեց. միւսը պատասխանեց թեթեւ ժպիտով մը, որ անտարբեր մնալու կամքը կը մատնէր։

— Ուրբա՛ն թարչամեր է, ըսաւ մարդն ինքնիրեն։

Սակայն եւ այնպէս, կնոջ դիմագծերը տակաւին կը կրէին մաքուր եւ ազնուական գեղեցկութեան մը դրոշմը. ժամանակն ու վիշտերը շատ բան անգլթօրէն աւերած էին։ Տօգոյն եւ սեղմուած շրթութիւններուն անկիւնը, կարծես զանակով փորուած, երկու երեք փոսիկներ կ'յայնայէր. կորսնցուցած էին իրենց երբեմնի քաղցր եւ կենդանի արտայայտութիւնը, եւ առած էին կործոր եւ տխուր արտայայտութիւն մը։

Պառօնը՝ երազկոտ՝ կանգ առաւ եւ անոր հետանալը դիտեց։ Հիմա, խաբուածի եւ ամէն յոյսէ հրաժարածի պատկերն առած էր ան. Ու սկսաւ հաշիւ մը ընել. Կինը կրնար երեսուն եւ հինգ տարեկան ըլլալ։ Տասներեք տարի առաջ ճանչցած էր զայն եւ... սիրած. թերեւս Իրողութիւնն այն էր որ իր նշանտուութեան նախորդ իրիկունն իսկ նշանածին հետ ամէն յարաբերութիւն խզած էր, որովհետեւ իր ապագայ աները դիտողութիւն ըրած էր իր ապրելու եղանակին վրայ։

Ինք պէտք էր որ պահեր իր արձակ համարձակ կեանքը. աստիկա իրեն համար նախապատիւ էր քան հարուստ նշանած մը, գեղեցիկ եւ խորիմ, որ իր սքանչելի եւ մաքուր հոգիին բոլոր ոյժովը իրեն յարած էր։ Անոր մէկ բառը, վշտի մէկ նշանը թերեւս խզումին առաջը պիտի առնէր. բայց այդ բառը չըսուեցաւ իրեն. Ու այսպէս՝ իր երջանկութիւնը խորտակեցաւ, թերեւս իրենց երկուքին ալ երջանկութիւնը... պահ։

Այն օրէն ի վեր, արհամարհանքով կը նայէր երիտասարդ աղջիկներուն վրայ. միւսները... գոնէ, յաւակնութիւններ չունէին եւ իր ազատ կեանքին արգելք չէին ըլլար։

Թարգմ. Լ. ԳԻՐԻՇՃԵԱՆ

(Շարունակելի)

Արտօնատեր Ա. ՈՒԿԱՆԻՆ
Տպագրութիւն Սագան

Ն Է Վ Ի Ո Ւ Զ

ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ ՆՈՐԱԶԵԻՈՒԹԵԱՆՑ

Պոլիս, Եկեղի ճամբի փողոց քիւ 13

Վաճառատունս հրապարակի վրայ արդէն հանրածանօթ, կանանց արդուզարդի վերաբերեալ իր ճօխ միջերըով, այս անգամ դարձեալ Եւրոպայ կատարուած ճամբորդութեամբ մը նոր ճաշակաւոր ապրանքներ գնած է, որպէս Պրոտըրի՝ ամէն տեսակ տանգէլա, թիւլ, ժապաէն, թափթա, բոնժէ եւ այլ մետաքսեղէնք, մուրլին տը սուա եւ աժան քթան մուսրլիններ, զէֆիր, լինոն, մատամբուա եւ այլ պարզ եւ բանուած ֆիթանցուններ, գունաւոր ֆրանսական պաթիսթ, եւն.եւն.:

ԽԻՍՏ ՉԱՓԱՒՈՐ ԳԻՆԵՐ

Մեծաքանակ եւ փոքրաքանակ վաճառում

ՄԱՍՆԱԳԻՏՈՒԹԻՒՆ

ՃԵՐՄԱԿԵՂԻՆԱՑ

ԿԱՆԱՆՑ ԶԳԵՍՏԵՂԻՆԻ

ՕԺԻՏԻ ՆԻԻԹԵՐՈՒ

BIÈRE AMSTEL

Հոլանտական բնորդ պիրա, հանրածանօթ իր կօզգուրիչ յատկութիւններով եւ հրապարակիս վրայ գտնուած ամէն պիրաներէն աւելի ախորժաւամ:

BISCUITERIE NANTAISE

Հաւագոյն կարագէ, ամէնէն ախորժաւամ պիսքուրի է. թէյի հետ գործածելի տղարց համար խիստ անդարար:

Միջերանոց, Պոլիս Ֆրանսիայի խան:

Մեծաքանակ գնողաց մասնաւոր գեղջ: (29) 7-52

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ Յ. ՄԱՏԹԵՆՍԵԱՆ

1904 ՏԱՐԻՑ ՀԱՄԱՐ

(AGENDA INTERNATIONAL)

Թուրքիան, Հայերեն, Թրակիան եւ Յունաստանի լեզուներով

Գրէ 3 դրու, 5 դրու եւ 8 դրու

Կը գտնուի Կ. Պոլսոյ եւ զաւտաց բոլոր Գրախանաներու քով եւ թղթախանաներու քով:

Հրատարակի Յ. ՄԱՏԹԵՆՍԵԱՆ ՊԱՅՄԱՆԱՆՈՒԹՅԱՆ ԿԱՍՏԱՆԿՆԻՊՈԼԻՍ

Union of London հոգեւի ղէմ՝ ապահովագրական ընկերութեան Առաքաղարի միակ ներկայացուցիչն էն Տ. ՓԱՓԱՉԵԱՆ

ԵՒ ՈՐԴԻ, որոնց կրնան զիմել ամէն ա. նոնք, որոնք կը փափաքին իրենց ինչքերը ապահովագրել սոյն ամենահին եւ ամբաւաւ լորընկերութեան:

ՀԱՄԱՐԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆ

Մասն Ա. Տարերք վաճառականութեան. — Շրջաբերականք. — Առեւտրական հաստատութիւնք. — Վաճառականական գործողութիւնք. — Սակացոյց միջնորդչէքներու և Տոկոսի նոր կանոնագիրը (Պաշտօնական). — Վաճառականական ընկերութիւնք և իրենց շրջաբերականները. — Մանկութիւնք. — Հաշուեցոյց, Գնման և Վաճառման հաշիւք, Փոխադրագիրք, Մեքսիկայի Մարիթիմի բեռնագիրք, Փոխանակագրի հաշուեցոյց, Զեղչի ցուցակ. — Փոխանակագիր, Մոնարքիում, Վիստիպա և տպագիր փոխանակագրեր հայ. և գաղղ. Առվ և Բռվ, Զեռագիր փոխանցումներով և երկայնորդով, Բոլոքագրի պաշտօնական օրինակը, Զանազան մուրհակք, Գաւաթի Լիոնէի Զէքք. — Հաշուեթացներ. — Ընդարձակ քաղաքաւոր Առեւտրական և Դրոշմի օրէնքէն. — Փոխանակութիւն (գամպիս). — Առեւտրի և գամպիսի հաշիւներ, Էլն. Էլն. — Մասն Բ. Տոմարակալութիւն. Պարզ-տոմար, Կրկնաւաւտար. — Պակիէն բաւին ծաղումը և նշանակութիւնը. — Տոմարակալութեան ծաղումը. — Կրկնաւաւտարի հնարիչներուն վրայ պատմական ծանօթութիւնք. — Կրկնաւաւտարի հաշուեթացումը և հակակշիւթեան պահանջները. — Զեռաւտար մը ՅԱՆ ԵՐԵՎԱՆԻ ԺՈՂ. — Օրհաշիւ. — Մայր. աշիւ. — Բնդհ. կշիւ. — Հաշուեկշիւ. Էլն. — Եւրոպական Գլխաւոր Տէրութիւնաց Դրամներ, Կշիւներ, Զափեր, Դամպիսի գրիները և Դրոշմաւաւտարները, Էլն. Էլն.:

Գ. ՏԳՆԻՐՈՒԹԻՒՆ

Բոլորովին բարեփոխուած եւ կրկնապէս նոխացած

Յանձնարարուած

Ազգ. Կեդր. Վարչութեան Ուսմն. Խորհրդէն

Վաւերացած Կ. Պոլսոյ Առեւտրական Սենեկէն Ի Ն. ՏԻԻԶԵՆՃԵԱՆԷ

Ահաւասիկ գիրք մը, որ ո'չ միայն ուսանողաց և վաճառականութեան առարկէզը թեւակոխելու պատրաստուող երիտասարդաց, այլ գործի մարդոց իսկ պիտանի և օգտակար է, Այս Գ. տպագրութիւնը, որ մեծագիր 630 էրեսէ բաղկացած ստուար հատոր մ'է, այնքան նոր և կարեւոր յաւելուածներ ունի, որ նախորդին հետ բնաւ չկրնար բաղդատուիլ:

Կիրքը թէեւ նախորդին կրկին ընդարձակութեամբ աւելցած է, բայց գրիւր աւելցած չէ, դարձեալ 23 դր. է:

(29) 6-6

ՄՈՒՐՀԱՆԳԱՅ

10 ՓԱՐՍ

ԿԸ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹ

10 ՓԱՐՍ

ԱՐԷՆ ԱՌԱՌՈՏ ԱՐՇԱԼՈՅՍԻՆ

ԿԸ ՀՐԱՏԱՐԱԿԱՆ քաղաքական, ազգ., գրական, առեւտրական յօդուածներ, տեւոյթիւններ, քրոնիկներ, թղթակցութիւններ եւ օրուան ամենեւն քաղք լուրերը, Ներքին Առաւ.քին, Հեռագիր

Տէր և Տօրեկ ՏԻՐԱՆ ԺԻՎԷԼԷԿԵԱՆ Ն. 20. Պապ. Ալի Ճատուհօի, Կ. Պոլիս

ՌՈՊԸՐԴ ԳՈԼԷՃ

Վարժարանին յառաջիկայ տարեշրջանը պիտի սկսի Սեպտ. 2/15/ին Կարգադրու. թիւներ եղած են նոր դիւրութիւններ տալու վաճառականական ուսմանը համար: Մնայուն բժիշկ մը՝ աշակերտներու առողջութեան, մարմնամարզներուն ու խաղերուն, ինչպէս նաեւ վարժարանին ընդհանուր առողջապահական վիճակին վրայ կը հակէ: Նախորդ տարու ընէ սկսածալ բացուած է նաեւ փոքր աղոց յատկացեալ նոր շէնքը, ուր պիտի ընդունուին մինչեւ 10 տարեկան աշակերտներ: (22) 12—12

ԳԱՌՆԻԿ ՍԱՐԳԻՍՕՖ

ՄԵԾ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ ԺԱՄԱՅՈՅՑԻ

Կեդրոնատեղի

Մեծ Շուկայ, Ձինճիրլի խան

Մասնաճիւղ

Պահէ Գաբու ճէլալ Պէյ խանի տակ

Ոսկի, արծաթ եւ օգսիտի՝ զրպանի, պատի ժամացոյցներ եւ ազազարթոյցներ (Reveille matin), սեղանի եւ զարգասեղանի (console) ժամացոյցներ, մեծ զանազանութիւն ժամացոյցի շղթաներու: Ճիշտ միջերբ ապարանջաններու, մատանիներու, պոռններու, օղերու եւն. եւն.:

Ոսկեղէն եւ արծաթեղէն առարկաներ՝ սպասի յատուկ:

Մի խաբուիք պատերու վրայ փակ. ցուած խոշոր ծանուցումներէ: Փնտռեցէք ամեն տեղ եւ ամեն տեղ ՍԱՐԳԻՍՕՖ Տան ժամացոյցները, որոնք 25 տարիներէ ի վեր հրապարակի վրայ հռչակ հանած են, իրենց տոկանութեամբ, ճշգրտեամբ եւ բարեմեքութեամբ: (27) 9—52

ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԵՑԱԻ ԱՆԳԼԵՐԵՆԵ-ՀԱՅԵՐԵՆ ԳՐՊԱՆԻ ԲԱՌԱՐԱՆԸ

Որ կը լրացնէ կարեւոր պէտք մը ուսանողներու, ճամբորդներու եւ առեւտրական գործերով զբաղողներու համար:

Գ/ն 8 Ղրշ:

Կը գտնուի բոլոր գրաւաճառներուն քով: Կեդրոնատեղին է Սագաեան Տպարան Մեծաքանակ գնողներու գեղջ

ԱՐԱՄ ԳԱՐԱԳԱՅԵԱՆ

ԱՏԱՄՆԱԲՈՅԺ

Պոլիս, Պալէ Գաբու, Պին Պիր Չեղիտին դիմաց

ԱՐԱՄ ԳԱՐԱԳԱՅԵԱՆ տմէն առաւօտ կանուխ կը գտնուի

Սկիւտար, Իճատիլէ, Տողրամաճը փողոց իր բնակարանը

Սմէն օր 5—11 զիմել Պոլիս, Պահէ Գաբու, Պին-Պիր-Չեղիտին դիմաց

Իրաւի օրեր՝ ժամագրութեամբ

ԻՆՆԻՕՆ

ԱՊԱՀՈՎԱԳՐ. ԸՆԿԵՐՈՒԹ.

ՀՐԴԵՂԻ ԵՒ ԿԵՆԱՑ ԶԻԻՂ

Հաստատու ի Բարիզ 1828—1829

ՀՐԴԵՂԻ ԶԻԻՂ

Ֆր.

Մինչ 1902ի վերջ հատուց. վնասք 274 Միլ.

1902ին գանձուած ապահովագրին 24 »

Դրամագլուխ եւ պահեստ 119 »

Ապահովագրեալ գրամագլուխ 211½ Միլ.

որ ընթացիկ ապահովագրութեանց գումարին հետ կը համեմատուի 52.21% — Ինչ որ «Ինքիօն»ի սպասնովագրեցող կ'ընծայէ հսկայ երաշխաւորութիւն մը ՈՐՈՒՆ

ՆՄԱՆԸ ԿԱՐԵԼԻ ԶԷ ԳՏԵԼ ՍՐԵԻԵԼԻ ՄԷՋ ԳՈՐԾՈՂ ՈՒՐԻՇ ՈՒ ԵՒ ԸՆԿԵ-

ՐՈՒԹԵԱՆ ԳՈՎ:

Արեւելքի համար մասնաւոր սակացոյց գեղջեայ կիներով: Նպաստաւոր պայ-

մաններ անհամեմատ կերպով աւելի գերազանց քան ուրիշ ո՛ր եւ է ընկերութեան

պայմանները: Շահաբաժիններու տարուէ տարի անմիջական վճարում, որով

«Ինքիօն»ի ապահովագրութեան ԶԻՐԵՆ ԵՆ այն վնասներէն եւ յուսախաբաններէն,

որոց կ'ենթարկուին միշտ այն անձինք, որ Շահաբաժիններու բարդեան ՅՈՒՐԻ ԵՒ

ՎՆԱՄԱԿԱՐ զուրեւմբ գործող ընկերութեանց կ'ապահովագրուին:

Ընկերութեան գրամատունն է ՕՍՄԱՆԵԱՆ ԿԱՅՍԵՐԱԿԱՆ ՊԱՆԻՔԱՆ:

Թուրքիոյ եւ Արեւելքի Տնօրէն ՍԻՄՕՆ, ԲԱՅՄԵԼԻԵԱՆ

Կենաց ճիւղին Տեսուչ ՄԻՀՐԱՆ, ՏԷՐ ՆԵՐՍԷՍԵԱՆ

Սրամպուս, Սուրբ Նիկիտ, Բասաթ Քաթըրճոյուն

Կոր Գործակալութիւն, Ղալաթիա Ինայէթ խան

Գործակալութիւնը թուրքիոյ գլխաւոր քաղաքացի մէջ

7—52

ՖԷՆԻԿՍ ՕՐԹՐԻՇԻԷՆ

ԵՆՆՈՑ, ՀՐԴԵՂԻ, ԾՈՎՈՒ

ԿԱՅՍ. ԹԱԳ. ԱՌԱՆՁԱՆՆԱՐԸԵԱԼ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

ՀԱՍՏԱՏԵԱԼ Ի ՎԻԷՆԱ. 1860ԻՆ

Գրասենեակ՝ Հոմբուրգ քաւն, քիւ 52, 53, 54, 55, 56

Լիազօր Տեղեկացուցիչ՝ Գ. ՖԵՐԱՏԵԱՆ

Ֆէնիքս Օրթրիշէն Ընկերութեան կենաց ապահովագրութեան օրինակ մը.— 35 տարեկան մէկը որ կ'ուզէ ապահովագրուիլ Ֆէնիքս Օրթրիշէն ընկերութեան 20,000 Ֆրի եւ քսանհինգ տարուան համար, տարեկան 925 8) Ֆր. պիտի վճարէ ու պայմանաժամուն պիտի ստանայ 31,266 Ֆր. հնչուն գրամ աւորջովիւն իսկ եթէ մեռնի զոր օրինակ, 10 տարիէն, իր ժառանգորդները անմիջապէս պիտի ստանան 21,314.62 Ֆր.: Այս ամէն գումարները ԱՆՈՒՆԱԿԱՆ չեն, այլ ԻՐԱԿԱՆ, եւ Ֆէնիքս Օրթրիշէն Ընկերութիւնն այս գումարներուն վճարումը կ'երաշխաւորէ իր բոլորով:

4. ԵԱՎՐՈՒԵԱՆ ԵՒ 3. ԻՍԱԳՈՒԼԵԱՆ

ԱՄԷՆ ՏԵՍԱԿ ԹԵՅԻ ՄԵԾ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ

Պոլիս, Պահէ Գաբու

Ճէլալ պէյ խանին կից, քիւ 10

ԱՂԵԻԹ ԹԷՅԵՐ

ԱՌԱՆ ԹԷՅԵՐ

ԴԵՅԻ ԸՆՏԻՐ ԽԱՌՈՒՐԳԵՆԵՐ

ԵԱՎՐՈՒԵԱՆ-ԻՍԱԳՈՒԼԵԱՆ

ԹԷՅԻ ԽԱՌՈՒՐԳԵՆԵՐԸ

ԱՆՄԻՏԵԼԻ

ՏԵՍԱԿՈՎ ԵՒ ԳԻՆՈՎ

Գաւառներէ՛կ'ընդունուին ամէն քանա- կութեամբ յանձնարարութիւններ եւ կը կատարուին ամենայն ճշգրտագնութեամբ

ԱՊԱՌԻԿ

ՎԱՃԱՌՈՒՄ

ՇԱՐԱԹԱԿԱՆՈՎ

Եթէ կ'ուզէք ամէն տեսակ գոյարեղէններ ունենալ, աժան ու ճաշակաւոր, թէ՛ արեւելեան եւ թէ՛ եւրոպական հաշակով պատրաստուած, ժամացոյցներ, արծաթեայ գաւազաններ եւլն. զիմեցէ՛ք Պոլիս, Ոսկերչաց Շուկան, Մեծ-Փողոց, թիւ 13:

Հարիւրին 20 կանխիկ, մնացեալին համար 100ին 5 մասնավճար: Կանխիկ գնողին համար հարիւրին 5 զեղչ: Գործածուած գոյարեղէնները եթէ վնասուած չեն՝ 100ին 10 զեղչով ետ կ'առնուին. իսկ ապառիկ գնողներէն՝ 100ին 15 զեղչով:

Պ Ա Լ Ք Ա Ն

ԱՌԱՆՁԱՆԱԾՆՈՐՅԵԱԼ ԱԶԳԱՅԻՆ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ Ի ՍՈՖԻԱ
Դրամապրոյիս. պանևառ եւ երաշխաւորութեան գումար 7,500,000 ֆրանկ

Դրամատունք Ընկերութեան՝ Պուլկար Ազգ. Դրամատուն՝ Սոֆիա, Անգլիա տնտեսական Դրամատուն՝ Լոնտոն,
Տուլէ Պանք՝ Պերլին, Օսթ. Կոյա, Դրամատուն՝ Բարիզ, Քրիստի Լիօնէ՝ Կ. Պոլիս

Դորմակալութիւնը, Թուրքիոյ գլխաւոր քաղաքներուն մէջ Ընդհ. Ներկայացուցիչ Թուրքիոյ ԱՐՇԱԿ ՌԻՆՃԵԱՆ
Կոստանդնուպոլիս, Ղալաթիա, Պանք Օթոմանի ղէմ, Թաթիապոլս խան

MAISON ISIDORE

Հաստատուել 1860ից
Քերա, Մեծ Փողոց. 431-433

ԻԶԻՏՈՐ Նորածնութեանց վաճառատունը 1,500,000 տարեկան ունի Մետաքսեղէն,
ձեռնոց, հոտեղէն, զարդեղէն, սանտրեր, ժապաւեններ, սեղմիքաններ, հովանոցներ, գուլ-
պաներ, վերջին նորածնութեամբ գլխարկներ, մազի գնում եւ վաճառում, եւ չն. եւ չն. :
(17) 14-52

ՍԱԼԱՍՄԱՆՏԸՐ

Հ Ո Ւ Ա Ն Տ Ա Կ Ա Ն
Ռուսացական արդարա-
վարական Ընկերութիւն
Ընդդէմ հրդեհի
Հիմնաւ յԱմսդեհում

Դրամապրոյիս
Քր. 7,500,000
Ընդհ. Գործակալ Պոլսոյ
H. J. W. Huber Jr
Դոնամանդու խան քիւ 10
16-52

ՏԻ ԼՈՒԻ ԵՌԻՆԵՐՆ ԷՆՏ ՔՐԱՌԻՆ

(The Law Union & Crown)
ԱՆԳԼ. ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹԵԱՆՅ ԸՆԿ.
Հրդեհի, կեանքի եւ Արեւմտի գէմ-
Հիմնաւ 1855ին Լոնտոնի մէջ
Դրամապրոյիս 1,500,000 Ա. Ռ.
Պահեստի գրամ 4,800,000 " "
Ընդհ. Ներկայացուցիչ Թուրքիոյ
Ridley, Rowell & Co
Կալաթա, Քեօլեղու խան քիւ 9-10
17-52

ՌԵՍՏՐԱՆ

ՀՐԴԵՅԻ ԴԷՍ
Ա Ն Գ Լ Ի Ա Կ Ա Ն
ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿ.
ՀԻՄՆ ԵՄԼ 1851ԻՆ.

Հարաւորապէս Լոնտոնի գումարը Ա. Ռ. 6000000
Պարտաւորութեան հարցի վերաբերեալ 1250000
Վճարեալ գրամաքանակ 410000

Հրապարակիս ծանօթ հրապար. եւ Գերմ. բն-
կերութեանց գրամապրոյիս 100,000եան աւելի չի
Ուսանողին Ընկ. Հրդեհի գէմ ամեն կար-
գի գործեր կ'ապահովագրէ, վնասները
տեղւոյն վրայ եւ անմիջապէս կ'հատու-
ցանէ :

Ներկայացուցիչ Թուրքիոյ
ԳԱՌՆԻԿ ԱՍՏՈՒԱԾԱՏՈՒ
Պոլս, Սալիան Համալ. Քալաթա Օղլու խան քիւ 43
Տեղւոյն եւ Զանգեզուրի մէջ. Եւ Գերմ. Եւրոպայի մէջ
պարտաւորութեան հարցի վերաբերեալ 1000/0եան աւելի չի, Գերմ. Ուսանողին 1250/0 ե,
Ինչ որ երաշխաւորութեան մէջ Եւրոպայի մէջ

Ս Ի Մ Ո Ն Թ Է Լ Ե Ա Ն
Ռուսացական Գերմանի
Արանց համար չափու վրայ ամէն տեսակ
Հրդեհներու
Դրամատունքի գիներ եւ պայմաններ
Պոլս, Հաճորու խան քիւ 45 2-8

ԿՐԵՇԱՄ (GRESHAM)

ԿԵԱՆՔԻ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿ.
1902 տարեկան, Կալաթա քաղաքում
Ապահովագրելու գումար
4748 քալիսի վրայ 1,792,845 Ա. Ռ.
Ապահովագրելու (1902) 79,907 " "
Տարբերութիւն գործառ-
նութեանց առաւել
324,733 " "
1901ի վրայ տարեկան
հկամուտ 1,311,091 " "
Գանձելու պահանջը 8,279 970 « »
Վճարեալ վնաս 18 673,030 « »

Ընդհանուր Դորմակալ Թուրքիոյ
Edwards & Son
Ալալեմի խան, Մեյլաւանք փողոց, Պոլիս
(11) 15-52

ՀԷԼԿԷՏԻԱ

ԱՊԱՀՈՎ. ԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
Հրդեհի, կեանքի եւ ծովային արկածներու դէմ
Ընդհանուր Ներկայացուցիչ
Ռ. ՍՈՑ ԵՄ ԸՆԿ.
Կալաթա, Պոլս, Թեօլեղու խան քիւ 23, 24, 25

ԲԱՌՆԱՍ

Հ Ո Ւ Ս Ա Ն Կ Ա Ր Զ Ս Տ Ո Ւ Ն
Քերա, Մեծ Փողոց Հաճորու խան քիւ 288
Այն քանի որ աշխատանքները լաւագոյն
ՄԱՍՆԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Փոքր լաւագոյնները Կալաթա հանելու
Դոնամուր լուսանկարներ
Կ'ընդունեն եւ ինչպէս որ աշխատանքները
ԱՄՍԹՅՈՒՆՈՒՆ ԿԱՍԱՐ ՏԷՂԵՂԵՂՈՒՆ ԵՒ ԴՈՒՍԻ
Այլատուութիւնը կը կատարուին ամեն մէջ
12 քալիսի լուսանկարներ չ'ինչ տուող
Իրաւունք ունի 50X60 մեծութեամբ իր
մէջ լուսանկարը ստանալու
(4) 17-52

Լ Ա ՍԷԼԵՐԻԴԷ
Ապահովագրական Ընկերութիւն
Ապահովագրելու եւ հայելներու կտրելուն դէմ
Ընդհ. Գործակալ Պոլսոյ ՍՐՇԱԿ ՌԻՆՃԵԱՆ
Ղալաթա, Օսթ. Պանքի գէմ
Թաթիապոլս խան 34-52

ՍԱՎՈՅԱ SAVOIA

ԾՈՎԱՅԻՆ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ
Ի Տ Ա Լ Ա Կ Ա Ն Ը Ն Կ Ե Ր Ո Ւ Թ Ի Ն
Դրամապրոյիս 2,000,000 խալ լիւա
Ընդհ. Գործակալ ԼԵՒՈՆ ԱՍՍՏՈՒՐ
Կալաթա, ձեռնալ խան
(8) 16-52

ԼՂԱԴԼԱՍ

ՅՐԱՆՍ. ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿ.
Հրդեհի ճիւղ
Պարտաւորութեան եւ հկամուտ Քր. 5,400,000
Տնօրէն ամբողջ Թուրքիոյ
Ն. ԲԵԴՐՈՐՈՒԼՈՍ ԵՒ ԸՆԿ.
Գարամուտ ժամ փողոց թիւ 11, Կալաթա
(18) 14-52

ԻՐԱԿԱԳԻՏԱԿԱՆ ԳՐԱՍԵՆԵԱԿ

ՕՆՆԻԿ ՎԱՐԺԱՊԵՏԵԱՆ
Ի Ր Ա Ի Ա Գ Է Տ Փ Ա Ս Տ Ա Ր Ա Ն
Կալաթա, Կալաթի խան քիւ 9
Կը կատարուին իրաւագիտական ամէն
խնդրոց մասին խորհրդակցութիւններ
Դադարապահութիւնը պատուոյ խնդիր
Պատրաստութիւն ամեն տեսակ
պայմանագրութեանց
Եւ
Պաշտօնական գրութեանց
Գաւառներէ եղած զիմուհներու վրայ
Թղթակցութեամբ կը կատարուին
խորհրդակցութիւններ եւ կը
ստանձնուին դատաւարութիւններ.